

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Listopad 2002

Ročník XII

Číslo 11

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIŘU

OBSAH

Komentář

Praktický dopad Johannesburgu záleží na nás.....1

Na aktuální téma:

Světový summit o udržitelném rozvoji

Johannesburgská deklarace

o udržitelném rozvoji.....2

Světový summit o udržitelném rozvoji4

Ohlédnutí za Johannesburgem7

Závěrečný dokument je zradou8

Aktuality

Personální změny na MŽP.....9

Prioritou hospodaření s odpady musí být jejich redukce a recyklace9

Mezinárodní den ochrany ozonové vrstvy v ČR10

Celostátní konference na ochranu biodiverzity12

Seminář k problematice geneticky modifikovaných organismů13

Vláda schválila rozšíření CHKO Český ráj13

Evropský den bez aut slavila ČR i Evropa14

Kroměříž má koncepci cyklodopravy15

Evropská unie

„Přínosy rozšíření EU pro naše životní prostředí“ – konference ve Vídni16

Environmentální aspekty reformy společné zemědělské politiky EU v kontextu rozšíření17

Informujeme

Pojetí environmentálních nákladů18

Brněnská pobočka VÚV T.G.M22

Ceny nadace Sasakawa uděleny24

Jablečný mošt z Bílých Karpat se stal biopotravinou roku.....26

Představujeme

Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat Hostěnin26

Ekomapa Ostravy.....27

Ministr a velvyslanec slavili

Evropský den bez aut.....28

Místopředseda vlády Petr Mareš a ministr životního prostředí Libor Ambrozek na summitu v Johannesburgu. Foto: J. Hlaváček

Praktický dopad Johannesburgu záleží na nás

Před několika málo týdny skončil v jihoafrickém Johannesburgu největší summit v dosavadních světových dějinách. Sešlo se tu 60 tisíc delegátů, zastupujících vlády členských států OSN a nevládní organizace, aby diskutovali o tom, jak v praxi dále naplňovat zásady Agendy 21 tak, abychom se pohnuli směrem k udržitelnému rozvoji.

Hlasy, které výsledky Světového summitu o udržitelném rozvoji hodnotí, jsou ve své valné většině kritické. Já spolu s těmito kritiky sdílím tu skepsi, která říká, že podobné summity v praktické ochraně životního prostředí, sociálních a lidských práv a v odstraňování chudoby příliš nepomohou. Ovšem samotná skutečnost, že se světová reprezentace i v dnešní době, prostě euforie z počátku devadesátých let, kdy celý svět jásal nad koncem studené války, dokázala shodnout na tom, že udržitelný rozvoj je prioritou a základním imperativem 21. století, je podle mého soudu důležitým apelem.

Počet lidí bez přístupu k pitné vodě se má v příštích 12 letech snížit na polovinu, do udržitelného stavu je třeba do stejné doby (do roku 2015) vrátit stavy ryb ve světových oceánech, průmysl se zavázal k řadě dobrovolných partnerských iniciativ. To jsou podle mě sice nedostatečné, přesto ale dobré kroky, které byly na summitu učiněny.

Nejdůležitějším závěrem, který jsem si ale já osobně z Johannesburgu učinil, je poznání, že nelze spoléhat na to, až nás k něčemu zaváže světové společenství. My musíme sami

jít příkladem a být těmi, kdo se budou snažit ukazovat cestu. Tomu odpovídá i to, že jsme se spolu s EU zavázali zvýšit výrazně podíl obnovitelných zdrojů na produkci energie, k tomu směřuje závazek vlády zahájit práci na ekologické daňové reformě a k tomu směřují i akcelerující práce na přípravě soustavy Natura 2000.

Česká republika nepatří ani k nejmocnějším, ani k nejbohatším státům světa a ani do jedné z těchto skupin patřit nebude a nemůže. Neexistuje ale rozumný důvod, proč bychom neměli patřit k těm nejprogresivnějším.

**RNDr. Libor Ambrozek,
ministr životního prostředí**

Johannesburgská deklarace o udržitelném rozvoji

(pracovní překlad)

Od našich začátků do budoucnosti

1. My, zástupci národů světa, shromáždění na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu, Jižní Afrika, ve dnech 2. až 4. září 2002, znovu potvrzujeme náš závazek ohledně udržitelného rozvoje.
2. Zavazujeme se k vybudování humánní, spravedlivé a pozorné (starostlivě pečující) globální společnosti, vědomé si nutnosti lidské důstojnosti pro všechny.
3. Na zahájení tohoto summitu se na nás obrátily děti světa s jednoduchou, ale jasnou myšlenkou, že budoucnost náleží jim, a v souladu s tím nás vyzvaly k tomu, abychom našimi opatřeními zajistili, že tento svět zdědí bez nedůstojností a nemravností vyvolané chudobou, degradací životního prostředí a neudržitelným rozvojem.
4. Jako součást naší odpovědi těmto dětem – které představují naši společnou budoucnost – my všichni, kteří přicházíme z různých koutů světa, poučení různými životními zkušenostmi, jsme spojeni a pohnuti hluboce procitěným pocitem, že naléhavě potřebujeme vytvořit nový a jasnější (radostnější) svět naděje.
5. V souladu s tím se ujímáme kolektivní odpovědnosti za povznesení a posílení vzájemně souvisejících pilířů udržitelného rozvoje – ekonomického rozvoje, sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí – na místní, celostátní, regionální a celosvětové úrovni.
6. Z tohoto kontinentu, kolébky lidstva, se hlásíme k naší odpovědnosti jednoho k druhému, odpovědnosti za lepší společenství života a k odpovědnosti k našim dětem, prostřednictvím implementačního plánu a této deklarace.
7. Uznávájice, že se lidstvo nachází na určité křižovatce (ve svém vývoji), spojili jsme se v odhodlání vyvinout rozhodné úsilí o pozitivní reakci na potřebu vypracovat praktický a viditelný plán, který by měl vést k vymýcení chudoby a k lidskému rozvoji.

Od Stockholmu k Rio de Janeiro a dále k Johannesburgu

8. Před třiceti lety jsme se ve Stockholmu dohodli na naléhavé nutnosti reagovat na problém poškozování životního prostředí. Před deseti lety, na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji, konané v Rio de Janeiro, jsme se dohodli, že pro udržitelný rozvoj, založený na principech z Ria, je esenciální ochrana životního prostředí a sociální a hospodářský rozvoj. Pro dosažení udržitelného rozvoje jsme přijali celosvětový program, Agendu 21 a Deklaraci z Ria, k nimž znovu potvrzujeme své závazky. Summit v Rio de Janeiro byl významným mezníkem, který stanovil nový program pro udržitelný rozvoj.
9. V mezidobí mezi summitem v Riu a v Johannesburgu se pod vedením OSN zástupci států světa setkali na několika významných konferencích, včetně Konference o finančních zdrojích pro rozvoj, konané v Monterrey, a na ministerské konferenci konané v Doha. Na těchto konferencích byla zformulována komplexní vize světa pro budoucnost lidskosti / humánnosti.
10. Na Johannesburgském summitu jsme dosáhli mnohé vzhledem ke spojení bohatého spektra lidí a hledisek na konstruktivní úsilí o společné postupy směrem ke světu, který respektuje a implementuje vizi udržitelného rozvoje. V Johannesburgu také bylo potvrzeno, že vzhledem k dosažení celosvětového konsenzu a partnerství mezi lidmi naší planety byl dosažen významný pokrok.

Úkoly, které máme řešit

11. Uznáváme, že pro udržitelný rozvoj jsou esenciálními požadavky a všepřeklenujícími cíli vymýcení chudoby, změna vzorců spotřeby a výroby a dále ochrana přírodních zdrojů a hospodaření s nimi jako se základnou pro hospodářský a sociální rozvoj.
12. Hluboká nesprávná čára, která dělí lidskou společnost na bohaté a chudé, a stále rostoucí propast mezi rozvinutým a rozvojovým světem, představuje velkou hrozbu pro celosvětovou prosperitu, bezpečnost a stabilitu.
13. Celosvětové životní prostředí nadále trpí. Pokračuje ztráta biodiverzity, nadále jsou vyčerpávány zásoby ryb, desertifikace (šířící se pouště) pohlcuje stále více úrodné půdy, nepříznivé vlivy změny klimatu jsou již zřejmé, přírodní pohromy jsou stále častější a ničivější a rozvojové země jsou stále zranitelnější; znečištění vzduchu, vody a moří nadále okrádá miliony lidí o slušný život.
14. S procesem globalizace k těmto úkolům přistupuje nová dimenze. Rychlá integrace trhů, mobilita kapitálu a významné zvýšení investic v celém světě – to vše vedlo k novým úkolům a příležitostem vzhledem k úsilí o udržitelný rozvoj. Avšak přínosy a náklady spojené s globalizací jsou rozdělovány nerovnoměrně; rozvojové státy čelí zvláštním potížím při plnění tohoto úkolu.
15. Riskujeme, že dojde k upevnění těchto celosvětových nerovností (velkých rozdílů). Pokud nezačneme jednat tak, aby byly životy chudých zásadně změněny, mohou chudí tohoto světa ztratit důvěru v jejich představitele a demokratické systémy, k nimž jsme nadále zavázáni, mohou své představitele začít pokládat jen za plané mluvky.

Náš závazek k udržitelnému rozvoji

16. Jsme rozhodnutí zajistit, aby naše bohatá biodiverzita, která je naším kolektivním zdrojem síly, byla využívána v rámci konstruktivního partnerství pro změnu a pro dosažení společného cíle – udržitelného rozvoje.
17. Vítáme soustředění se Johannesburgského summitu na nedělitelnost lidské důstojnosti a jsme rozhodnutí urychleně zlepšit dosažitelnost základních podmínek, jako je např. čistá voda, hygiena, energie, zdravotní péče, potravní bezpečnost a ochrana biodiverzity. Současně si budeme společně vzájemně pomáhat v zajišťování přístupu k finančním zdrojům, přínosů v důsledku otvírání trhů, zajišťování vybudování kapacit, využívání moderních technologií přinášejících rozvoj a v zajištění transferu technologií, rozvoj lidských zdrojů, výchovy a školení, které zabrání stálému zaostávání ve vývoji.
18. Jsme zavázáni k zajištění toho, že ženy budou zplnomocněny (bude posíleno postavení žen) a zrovnoprávněny, a že genderová rovnost (rovnost obou pohlaví) bude začleněna do všech činností spojených s Agendou 21, s rozvojovými cíli milénia a s Johannesburgským implementačním plánem.
19. Uznáváme skutečnost, že celosvětová společnost má prostředky a je vybavena zdroji k řešení úkolů celého lidstva: vymýcení chudoby a udržitelného rozvoje. Společně učiníme další zvláštní kroky k zajištění toho, aby tyto dostupné zdroje byly využívány ve prospěch lidskosti.
20. V tomto ohledu vyzýváme rozvinuté státy, které tak dosud neučinily, aby vyvinuly konkrétní úsilí ke splnění mezinárodně dohodnuté úrovně oficiální rozvojové pomoci, jako příspěvek k dosažení našich rozvojových hlavních a dílčích cílů.
21. Vítáme a podporujeme vznik silnějších regionálních seskupení a aliancí, jako je např. Nové partnerství pro africký rozvoj (NEPAD), na podporu regionální spolupráce, zlepšení mezinárodní spolupráce a podporu udržitelného rozvoje.
22. Nadále budeme věnovat zvláštní pozornost rozvojovým potřebám malých rozvojových ostrovních států a nejméně rozvinutých zemí.
23. Uznáváme, že sociální rozvoj vyžaduje dlouhodobou perspektivu a široce založenou spoluúčasť na tvorbě politiky, rozhodování a implementaci na všech úrovních. Jako sociální partneři budeme nadále pracovat pro stabilní partnerství se všemi hlavními skupinami, respektujícíce nezávislé a důležité role každé z nich.
24. Souhlasíme s tím, že při sledování svých legitimních zájmů v soukromém sektoru mají velké i malé podnikatelské společnosti povinnost přispívat k vývoji spravedlivých a udržitelných komunit (obecních a městských komunit) a společností.
25. Dále souhlasíme s poskytováním pomoci ke zvýšení tvorby pracovních příležitostí spojených s příjmem, berouce v úvahu Deklaraci základních principů a práv v práci Mezinárodní pracovní organizace (ILO).
26. Souhlasíme s tím, že v sektoru soukromých korporací (právnických osob, podnikatelských korporací, sdružení, spolků a společností) je nutno posílit odpovědnost korporací. K tomu by mělo dojít v rámci transparentního a stabilního regulačního prostředí.
27. Zavazujeme se k posílení a zlepšení řízení na všech úrovních účinné implementace Agendy 21, rozvojových cílů milénia a Johannesburgského implementačního plánu.

Budoucnost náleží mnohostrannosti

28. Pro dosažení našich cílů udržitelného rozvoje potřebujeme účinnější, demokratické a odpovědné mezinárodní a mnohostranné instituce.
29. Znovu potvrzujeme náš závazek principům a účelu Charty OSN a mezinárodního práva a k posilování mnohostrannosti. Podporujeme vedoucí úlohu OSN jako nejuniwersálnější a nejrepresentativnější organizace světa, která má nejlepší postavení k podpoře udržitelného rozvoje.
30. Dále se zavazujeme k monitorování (přezkumu) pokroku v dosažení našich hlavních a vedlejších cílů udržitelného rozvoje v pravidelných intervalech.

Učiňme to skutkem (učiňme tak)

31. Jsme zajedno v názoru, že se tak musí dít všeobsažným procesem, zahrnujícím všechny hlavní skupiny a vlády, které se účastnily historického summitu v Johannesburgu.
32. Zavazujeme se ke společnému jednání (k realizaci společných opatření), spojení společným rozhodnutím zachránit naši planetu, podporovat lidský rozvoj a dosáhnout univerzální prosperity a míru.
33. Zavazujeme se k Johannesburgskému implementačnímu plánu a k urychlení dosažení časově vázaných, sociálně-ekonomických a environmentálních cílů v něm obsažených.
34. Z afrického kontinentu, kolébky lidstva, slavnostně slibujeme národům světa a generacím, které nepochybně zdědí tuto Zemi, že jsme rozhodnutí zajistit uskutečnění naší společné naděje na udržitelný rozvoj.

Vyjadřujeme náš nejhlubší vděk lidu a vládě Jižní Afriky za jejich velkorysou pohostinnost a vynikající zorganizování tohoto Světového summitu o udržitelném rozvoji.

Ministerstvo životního prostředí na svých stránkách zveřejnilo české překlady závěrečných dokumentů Světového summitu o udržitelném rozvoji (WSSD). Plné texty Johannesburgské deklarace a Implementačního plánu, které WSSD přijal, jsou k dispozici na adrese: www.env.cz v kapitole „Zahraniční vazby“.

Světový summit o udržitelném rozvoji

Ve dnech 26. srpna až 4. září 2002 proběhl v jihoafrickém Johannesburgu dlouho s nadějami i obavami očekávaný Světový summit o udržitelném rozvoji (WSSD). Hospodářské a obchodní centrum Jihoafrické republiky nebylo vybráno za místo konání summitu náhodně. Johannesburg ztělesňuje nejen ambiciózní ekonomický rozvoj, odrážející globalizaci na samém jihu afrického kontinentu, ale zároveň i střet s přetrvávající zaostalostí černého kontinentu. Johannesburg měl obrátit pozornost na problémy Afriky, která je i nadále nejchudším kontinentem světa, a ukázat nové možnosti, jak docílit pokud možno vyváženého ekonomického a sociálního rozvoje při prosazování stále vyšších standardů ochrany životního prostředí v duchu principů udržitelného rozvoje přijatých na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) v červnu 1992 v brazilském Rio de Janeiru.

Při průběžném vyhodnocování plnění doporučení a závěrů UNCED v červnu 1997 na **19. zvláštním zasedání Valného shromáždění** (tzv. **Rio + 5**) bylo s obavami konstatováno, že mezinárodní společenství přeshlapuje na místě a jen pomalu se daří zastavit zhoršování stavu životního prostředí

a nastartovat skutečně udržitelný rozvoj, který by vedl ke snížení úrovně chudoby především v rozvojových zemích. Již v r. 1997 část mezinárodního společenství začala chápat, že udržitelný rozvoj není záležitostí pouze resortů životního prostředí, jak bylo mylně po UNCED v řadě zemí interpretováno, ale že se jedná o záležitost všech resortů, počínaje ekonomickými (finance, průmysl, doprava, zemědělství) a konče sociálními (zdravotnictví, školství, otázky sociálního zabezpečení, postavení mládeže, žen, odborů, národnostních menšin a původních obyvatel). Nezbytnou podmínkou pro prosazení udržitelného rozvoje je demokratická, průhledná správa veřejných záležitostí na globální, regionální, národní a místní úrovni, spočívající na široké účasti občanské společnosti při formulování priorit politického, ekonomického, sociálního a environmentálního vývoje.

Příprava WSSD

Proto **55. zasedání Valného shromáždění OSN** v prosinci 2000 rozhodlo vyhodnotit implementaci závěrů Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) na světové konferenci a směřovat ji na rovnoprávnou diskusi všech tří pilířů udržitelného rozvoje, kdy by si státy uvědomily vzájemnou závislost a nutnost úzce spolupracovat v zájmu dalšího rozvoje lidstva. Vývoj uplynulých několika let ukázal, že toto strategické pojetí přijímají nadnárodní organizace (loni byla přijata např. Strategie udržitelného rozvoje Evropského společenství) a principy udržitelného rozvoje v rostoucí míře akceptuje i ekonomická sféra (např. ministerská Rada OECD prohlásila v květnu 2001 udržitelný rozvoj za „zastřešující cíl pro

Místopředseda vlády Petr Mareš při svém vystoupení na Summitu.

Foto: J. Hlaváček

vlády členských zemí i samotné organizace“).

Jednoznačně kladnou úlohu sehrál Summit tisíciletí na podzim 2000 (za Českou republiku se ho zúčastnil prezident Václav Havel), který přijal „Rozvojové cíle tisíciletí“.

55. zasedání VS OSN v prosinci 2000 roz-

hodlo, že **Agenda 21** nebude znovu otevřena k negociacím. WSSD se proto měl zaměřit na kritické hodnocení její realizace včetně specifikace klíčových problémů v její implementaci a rovněž na posouzení nových problémů, jako jsou globalizace, rozvoj informačních technologií apod. WSSD měl poskytnout fórum k výraznému posílení politického závazku k udržitelnému rozvoji a k další implementaci Agendy 21, k nalezení efektivnějších způsobů spolupráce hospodářsky vyspělých zemí tzv. Severu a rozvojových zemí tzv. Jihu, ale i v rámci samotných těchto uskupení, a k dosažení větší míry mezinárodní solidarity pro další implementaci udržitelného rozvoje.

Přípravný proces WSSD na globální úrovni byl koordinován v rámci 10. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj (CSD), které bylo za tímto účelem přeměněno na globální Přípravný výbor. Zástupce České republiky byl zvolen místopředsedou byra Přípravného výboru za východoevropskou regionální skupinu. Při přípravě WSSD se kladl velký důraz na participativní charakter tohoto procesu, tj. účast hlavních zájmových skupin, mj. nestátních neziskových organizací, soukromého sektoru, organizací žen a mládeže, odborů, zástupců místní samosprávy, akademické obce.

Přípravy na WSSD nebyly jednoduché a přes deklarované snahy přispět maximálně k úspěchu summitu byly poznamenány neochotou hlavních hráčů mezinárodních politických, ekonomických a environmentálních vztahů k výrazným, dalším novým závazkům při prosazování udržitelného rozvoje. Vliv na to měl nejen současný stav světové ekonomiky a její dopady na jednotlivé regiony, ale i krizové jevy v mezinárodních politických vztazích.

Složité jednání o hlavním výstupu

Proto byla především **komplikovaná jednání** o hlavním výstupu WSSD, o „**Implementačním plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji**“, který měl nejen mapovat současnou situaci, ale především ukázat hlavní směry a způsoby, jak prohloubit implementaci Agendy 21 a dát prosazování udržitelného rozvoje nový impuls. **Hlavními hráči** při snahách dosáhnout konsensu byly členské země Evropské unie, podporované kandidátskými zeměmi pro vstup do EU včetně České republiky, USA, podporované s jistými výhradami Kanadou, Japonskem, Austrálií, a rozvojové země sdružené ve Skupině 77 a Číny. Jako již tradičně byla **Evropská unie** radikálním seskupením prosazujícím nejen vysoké standardy ochrany životního prostředí, ale i ucelené chápání udržitelného rozvoje. **USA**, dominující světové ekonomice a snažící se o zajištění podmínek pro svůj další hospodářský růst, přistupovaly k případným novým závazkům pragmaticky a spíše apelovaly na efektivnější využívání stávajících možností než navrhovat rozšiřování aktivit bez patřičného finančního a institucionálního zajištění. **Rozvojové země** v zájmu likvidace především chudoby a zajištění elementárních podmínek pro miliardy svého obyvatelstva upřednostňovaly klást důraz na priority srozumitelné jejich obyvatelstvu, jako jsou přístup k vodě, k potravinám, ke zdravotní péči, vzdělání apod. Transfer a zavádění nových technologií, šetrných k ekosystémům a odpovídající principům udržitelného rozvoje, nejsou myslitelné bez zahraniční pomoci. Přitom jen několik málo hospodářky vyspělých zemí je schopno poskytovat rozvojovou pomoc ve výši 0,7 % HDP (Dánsko 1,01 % v r. 2001, Norsko 0,83 %, Nizozemí 0,82 %, Lucembursko 0,80 %, Švédsko 0,76 %), jak je doporučováno předchozími konferencemi OSN. Naopak od konání UNCED pomoc vyspělých zemí poklesla z 0,33 % na 0,22 % HDP v r. 2001 (nejnižší podíl rozvojové pomoci z členských zemí OECD – členů Výboru pro rozvojovou pomoc – mají USA 0,11 %, Itálie 0,14 %, a Řecko 0,19 %). Jen ve srovnání roku 2001 a 2000 poklesl objem rozvojové pomoci o 3 miliardy USD.

Hlavní výsledky

Za pozitivní rysy „Implementačního plánu“, přijatého dne 4. září 2002, tedy v závěrečný den summitu, je možné pokládat **oblast vod**, která v mnohém akceptovala rozvojové cíle tisíciletí, především cíl snížit o polovinu počet osob bez přístupu k nezávadné pitné vodě a k odpovídajícím sanitárním službám do roku 2015. Zde se projevilo vzájemné pochopení rozvojových zemí, USA a zemí Evropské unie. Evropská unie přislíbila do této oblasti pomoc ve výši 1,4 mld. EUR v r. 2003, USA 970 mil. USD v letech 2003 – 2005.

Úspěchu bylo dosaženo v oblasti **zemědělství a rybolovu**, kdy všichni účastníci přislíbili zastavit nešetrné využívání mořských zdrojů a vytvořit nová ochranná pásma pro mořskou faunu a flóru do r. 2015. Rybolov by měl být do roku 2015 uveden do souladu s udržitelným zachováním mořských ekosystémů, protože dnes se téměř 70 % mořských ryb nachází v krizi kvůli intenzivnímu rybolovu. Byla přislíbena pomoc africkým zemím při zvyšování produktivity zemědělské výroby a zajištění potravinové bezpečnosti. USA přislí-

bily za tímto účelem africkým zemím pro rok 2003 pomoc ve výši 90 mil. USD.

Relativně dobrý výsledek si zajistila **ochrana životního prostředí**, kdy bylo dosaženo shody v nezbytnosti zastavit do r. 2010 pokles biologické rozmanitosti. Zvláštní pozornost bude věnována tropickým deštným pralesům, mokřadům a korálovým útesům. Kvůli tlaku USA a řady rozvojových zemí je závazek menší, než jaký např. přijala dubnová konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitost v Haagu. Implementační plán vyjádřil podporu vyřazování olovnatého benzínu z užívání, dalšímu zkoumání vlivů těžkých kovů na životní prostředí, odsouhlasil vypracování desetiletého plánu na zajištění, že výrobky budou vyráběny a užívány tak, aby neškodily životnímu prostředí, zvláštní pozornost bude věnována bezpečné výrobě a zacházení s chemickými látkami.

Obtížná jednání probíhala k otázkám zajištění **zdravotní péče a likvidace chudoby**, které jsou prioritními pro většinu rozvojových zemí. Světová obchodní organizace nakonec souhlasila s tím, že ochrana patentů a autorských práv by neměla bránit rozvojovým zemím při zajišťování léků a lékařských přípravků a měla by přispět k jejich dostupnosti. Problém HIV zaujal rovněž přední místo v jednání, kdy nakonec byl do Implementačního plánu zahrnut závazek snížit výskyt HIV u mladé generace ve věku mezi 15 – 24 lety o 25 % v nejvíce postižených zemích do r. 2005 a celosvětově do r. 2010. Citlivou byla otázka postavení žen při plánování rodiny, kdy ze strany rozvojových zemí byl jasný požadavek tolerovat kulturní a sociální tradice při přístupu žen ke zdravotní péči. Implementační program zahrnuje závazek vypracovat programy na snížení dětské úmrtnosti o dvě třetiny k r. 2015.

Při vyjednávání otázky likvidace chudoby nebyly významnějším způsobem překročeny předcházející závazky z Rozvojových cílů tisíciletí z r. 2000 a dalších specializovaných konferencí OSN. Implementační plán obsahuje kompromisní shodu: snížit o polovinu počet obyvatel planety, kteří musí vyžít pouze s 1 USD na jeden den do roku 2015, významně zlepšit bytové a životní podmínky minimálně 100 milionů obyvatel příměstských slumů do r. 2020 a vytvořit dobrovolný fond solidarity na financování likvidace chudoby. V tomto směru summit jednoznačně podpořil Nové ekonomické partnerství pro rozvoj Afriky (NEPAD), které by mělo přinést na africký kontinent mnohem více mnohostranné a dvoustranné pomoci a zároveň přimět vlády afrických zemí efektivněji využívat zahraniční a domácí zdroje v zájmu udržitelného rozvoje.

Především kvůli neochotě USA nebylo dosaženo výraznějšího a konkrétnějšího posunu v oblasti **energetiky**, především ve vztahu ke zvyšování podílu obnovitelných zdrojů energie a úspor energie. Nakonec byly dohodnuty pouze dobrovolné regionální a národní cíle pro dosažení přístupu k obnovitelným zdrojům energie, jako jsou solární, větrná nebo energie z mořských vln. Implementační plán se vyslovil pro rušení dotací v oblasti energií jen tam, kde to bude sledováno vhodným. Na summitu potvrdily Rusko a Kanada, že i přes negativní postoj USA tyto dvě energetické velmoci přistoupí k **ratifikaci Kjótského protokolu** k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu, aby umožnily jeho vstup v platnost. Členské země

Evropské unie, podporované kandidátskými zeměmi, vyjádřily rozčarování nad velmi slabým závazkem mezinárodního společenství v Implementačním plánu v oblasti energetiky, a přijaly vlastní **Deklaraci k obnovitelným zdrojům energie a k úsporám energie**. Členské země EU hodlají zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na primární výrobě energie na 15 % v r. 2010. Evropská unie přislíbila mezinárodnímu společenství pomoc ve výši 700 mil. EUR na pomoc v této oblasti v r. 2003. USA oznámily záměr poskytnout v r. 2003 na zajištění přístupu k čistým energiím a na snížení zdravotních rizik v důsledku znečištění ovzduší 3 mil. USD.

WSSD na závěr svého jednání přijal **Johannesburgskou deklaraci**, která **potvrzuje nejvyšší politickou podporu prosazování udržitelného rozvoje** a spoléhá na úzkou, konstruktivní spolupráci všech aktérů mezinárodních vztahů (vlády, mezinárodní organizace a integrační seskupení, mezinárodní finanční instituce, státní a soukromý sektor), ale i aktérů na domácím poli (občanská společnost, zaměstnavatelé, odbory, apod.).

Naše účast na WSSD

Česká republika byla na WSSD zastoupena delegací vedenou místopředsedou vlády pro vědu, výzkum a lidské zdroje Petrem Marešem a složenou se zástupců všech důležitých resortů, jejichž problematika se summitu dotýkal. Bylo **to poprvé v historii České republiky** a vůbec od r. 1992, kdy se konala UNCED, kdy již **nebyl udržitelný rozvoj chápán jako problém stojící pouze před resortem životního prostředí**. V delegaci byly rovnoměrně zastoupeny všechny tři pilíře udržitelného rozvoje i nevládní organizace a akademická obec. Zástupci vedoucího delegace byli ministr životního prostředí Libor Ambrozek, náměstek ministra zahraničních věcí Pavel Vošalík a náměstek ministra průmyslu a obchodu Miroslav Somol. Vedoucí delegace předal účastníkům summitu poselství prezidenta České republiky Václava Havla se zamyšlením nad vztahem člověka k Zemi v kontextu nedávných tragických povodní.

Účasti české delegace nebylo využito pouze k aktivní participaci na summitových jednáních, ale i k dvoustranným a mnohostranným jednáním zvláště s partnery z členských a kandidátských zemí Evropské unie, z rozvojových zemí, s představiteli mezinárodních organizací a mezinárodních smluv. Česká republika se mohla prezentovat jako země, která úspěšně provedla transformaci k demokratické občanské společnosti s fungující tržní ekonomikou a která má snahu prosazovat principy udržitelného rozvoje včetně systematické ochrany životního prostředí. Česká republika, která přijala v lednu 2003 svou Koncepti zahraniční rozvojové pomoci, se mohla zatím skromně pochlubit, že přestává být příjemcem zahraniční pomoci, a že již začíná jako členský stát Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj zaujímat místo mezi dárcovskými zeměmi rozvojové pomoci. Podíl české rozvojové pomoci na HDP – 0,037 % v r. 2001 – je zatím velmi nízký. V souvislosti se vstupem do Evropské unie a uplatňováním jednoho z principů UNCED – principu společné, ale diferencované zodpovědnosti za stav planety, bude Česká republika nucena zaujmout mnohem rozhodnější postoj, aby

napomohla splnit cíl Evropské unie zvýšit podíl rozvojové pomoci na 0,39 % HDP v r. 2006.

Česká republika může uplatnit své odborníky, technologie a další kapacity při realizaci své účasti na „Panevropském environmentálním partnerství Východu a Západu pro udržitelný rozvoj“, jehož cílem je napomoci vypracovat a implementovat Environmentální strategii 12 zemí Společenství nezávislých států v letech 2003 – 2008 ve spolupráci s členskými zeměmi EU, zvláště pak s Nizozemím, Dánskem a Německem, či na „Partnerství pro obnovitelné zdroje a energetickou efektivnost“ ve spolupráci s Velkou Británií a dalšími zeměmi Evropské unie a s řadou rozvojových zemí.

Co dál?

Po návratu z Johannesburgu čeká Českou republiku usilovná práce na **rozpracování závěrů summitu ve všech resortech** a jejich **promítnutí do sektorálních politik**, reprezentujících ekonomický a sociální pilíř, a zvláště jejich **zapracování do připravované Strategie udržitelného rozvoje České republiky**. Česká republika je společně s Maďarskem již poslední středoevropskou zemí, která nemá přijatou strategii udržitelného rozvoje jako konsensuální vnitrostátní dokument. Implementační plán a Johannesburgská deklarace, přijaté na WSSD společně se Strategií udržitelného rozvoje Evropského společenství a Šestým akčním programem pro životní prostředí Evropské unie na léta 2002 – 2010 vytvářejí proto dobré předpoklady při zohlednění specifík České republiky a středoevropského regionu. Novým momentem se stává posuzování strategií a sektorálních politik z hlediska vlivů na prosazování udržitelného rozvoje, což je velký a náročný cíl, který vyžaduje urychlené dokončení prací na stanovení indikátorů udržitelného rozvoje. Posuzování z hlediska udržitelného rozvoje bude tak novým fenoménem. Překročí v delší perspektivě význam dosavadního posuzování vlivů na životní prostředí a budoucího strategického posuzování vlivů na životní prostředí, které bude formalizováno přijetím nového mezinárodního právního instrumentu – **Protokolu o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí** k Úmluvě Evropské hospodářské komise o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států v květnu 2003.

Podobně jako v případě UNCED je zřejmé, že **výsledky summitu ovlivní vývoj mezinárodní i národní legislativy v dalším období, principy a modely mezinárodní spolupráce i způsob veřejné správy** (zvláště z hlediska dosažení soudržnosti ekonomických, sociálních a environmentálních politik a z hlediska komunikace orgánů státní správy s hlavními zájmovými skupinami) i v souvislosti s přípravou na 5. ministerskou konferenci „Životní prostředí pro Evropu“, která se sejde v květnu 2003 v ukrajinském Kyjevě.

JUDr. Jiří Hlaváček,
poradce náměstka ministra životního prostředí
a člen delegace České republiky na WSSD

Ohlédnutí za Johannesburgem

O světovém summitu k udržitelnému rozvoji, který se konal v září v Johannesburgu, lze často v médiích zaznamenat stručné shrnutí: hodně delegátů a málo konkrétních závazků. Protože věcně podrobný rozbor konference i přípravných jednání je obsahem předchozího článku, pokusme se o trochu obecnější pohled.

Celá konference se po zkušenostech s málo efektivním naplňováním závazků z Ria 1992 nesla v duchu potřeby **filozoficko-politické** a hlavně **praktické integrace** ekonomických, environmentálních i sociálních aspektů udržitelného rozvoje. Je zřejmé, že jakékoliv umělé oddělování těchto fenoménů je nevhodné a v normálním životě neobstojí, stejně jako i u nás některými politiky podávaná překonaná interpretace ochrany životního prostředí jako bariéry ekonomické prosperity. V oblasti ochrany životního prostředí a u udržitelného rozvoje platí dvojnásob, že je nezbytný kooperativní přístup, na kterém se podílí stát, podnikatelé a veřejnost.

Z vystoupení mnohých delegátů, zvláště představitelů rozvojových zemí, vyplynulo, jak **odlišně je chápána myšlenka udržitelného rozvoje**, jak odlišná intenzita důrazu se klade na jeho jednotlivé pilíře. Po pravdě řečeno, do značné míry to platí i pro vyspělé země a mnoho jimi podporovaných projektů na celém světě může nést přívlástek jakýkoli, avšak rozhodně ne udržitelný. Stačí snad připomenout projekt nových technologií lovu a zpracování ryb u Viktoriina jezera, který skončil tragicky pro místní společenstva ryb a následně i pro lidskou populaci dotčeného území, nebo výstavbu obrovských přehrad ničících krajinné ekosystémy i obydlí tisíců lidí či velmi problematickou zemědělskou politiku ve vyspělých zemích, která kromě celních bariér oplývá i masivními dotacemi znemožňujícími obchodní úspěšnost a konkurenceschopnost většiny rozvojových zemí. Dotační zemědělská politika zemí Evropské unie, ačkoliv je navýsost citlivou a komplikovanou tematikou, stále více dokládá, že její rozvoj v současné podobě je nemožný, přestože je účelově spojován právě s péčí o krajinu. Obávám se, že bez konceptuální a obecně přijímané změny paradigmatu využívání a ochrany krajiny jako celku, včetně zemědělství, lesnictví a rozvoje urbanismu, jakékoliv její podstatné úpravy nebudou vůbec snadné.

Ročně jsou vytěženy a jinak devastovány tropické deštné lesy na ploše blízké rozloze bývalého Československa. Je to zcela fatální při vědomí, že tato území jsou klíčová pro uchování celosvětové biodiverzity i genezi globálního klimatu. Vyspělý svět musí najít nějakou vhodnou formu **sdílené spoluzodpovědnosti** za uchování tohoto biomu, která by měla být v konečném důsledku pro vlastní rozvojové země ekonomicky přinejmenším stejně zajímavá či dokonce přínosnější než totální likvidace tropických pralesů v horizontu několika desetiletí. Současný stav je stále tristní. Firmy některých vyspělých zemí se na drancování deštných lesů dokonce samy podílejí. Aby výčet nebyl k rozvinutým zemím tak negativistický, uvedme, že ačkoliv se ke Kjótskému protokolu o omezení skleníkových plynů vyspělejší země přihlašují s rozpaky, tento světový summit přispěl

k jejich rozšíření o významné země jako Rusko a Kanada.

To, že existují zcela zásadní problémy s životním prostředím a neudržitelností dalšího rozvoje lidského společenství, akceptuje většina lidí i zemí. Zásadní rozdíly jsou však v pohledu, **co s tím dělat**. Mýtus, že až bohatší země zchudnou, udělá to chudé země bohatšími, je mylný obdobně jako představa, že rozvojové země musí pečlivě kopírovat trajektorii vývoje vzorců výroby a konzumu jako vyspělý svět, neboť to může ohrozit vyspělé i rozvojové země bez rozdílu.

Světový summit v Johannesburgu alespoň naznačil **základní rámce směřování**. K jednomu segmentu patří bezesporu systematická **podpora vzdělanosti a informovanosti** široké veřejnosti opírající se o elementární hodnoty, které lze společně sdílet napříč jednotlivými zeměmi s velmi rozmanitou kulturou a historií. Dalším předpokladem je vytvoření takového **fundu na podporu udržitelného rozvoje**, na kterém by se v různém měřítku měly podílet všechny země. Tento fond by však musel splňovat minimálně dvě kritéria. Být věcně a lokálně adresný, plně odrážet princip udržitelného rozvoje a v neposlední řadě musí mít pouze katalytický účinek: nastartuje projekty a procesy, které se po definované době obejdou bez dotací na vlastní provoz. V konečném důsledku si totiž každá země nebo region budou muset pomoci samy. A v kontextu s tím nelze zapomínat na potřebu podpory standardních forem **demokracie**. Totalitní a autokratické státy jsou z podstaty věci neslučitelné s principy udržitelného rozvoje.

Co Johannesburg naznačil kromě jiného i **pro Českou republiku**? Musíme dopracovat samostatnou, co nejstručnější a nejpřehlednější **národní strategii udržitelného rozvoje**, která bude odrážet příslušné dokumenty Johannesburgské konference i Evropské unie. Již problematická příprava pracovních dokumentů naznačila, že pro zpracování a zvláště pak pro praktickou implementaci principů udržitelného rozvoje je zcela nedostačující gesce Ministerstva životního prostředí. Je proto velmi žádoucí vytvořit **meziresortní těleso**, v jehož čele by stál vicepremiér, všichni dotčení ministři, vědci, podnikatelé, zástupci samospráv a neziskového sektoru i vlastní environmentalisté. To by nemělo být rezignací na nezastupitelnou úlohu resortu životního prostředí, ale jednoznačným signálem k vyvedení této problematiky z určité izolace. Tímto tělesem by měly projít všechny významné rozvojové projekty, legislativní i koncepční dokumenty, které by vydávaly doporučující usnesení pro jednání vlády i parlamentu. Rovněž se domnívám, že by bylo účelné prověřit náš přístup k bezproblémovému plnění našich závazků vyplývajících z Kjótského protokolu a aktualizovat ho do poněkud aktivnější strategie.

Zcela závěrem si neodpustím jednu poznámku, která se týká podílu zahraniční pomoci rozvojovým zemím. Ta jen u některých zemí dosahuje deklarovanou 0,7% výši hrubého domácího produktu a samozřejmě může být v mnoha ohledech i problematická. Náš podíl je však v posledních letech stále menší - jeho celková výše dosáhla v roce 2001 pouze 0,039 % a v letošním roce dokonce nepřekročí 0,009 % HDP (tj. 200 mil. Kč), přičemž zhruba třetina je vázaná na evropské země. To, že i v rámci těchto malých peněz nemalá část projektů nekoresponduje

s principy udržitelného rozvoje, ponechme bez komentáře. Podíl alespoň 0,1 %, koneckonců již doporučený konferencí v Riu, pečlivě zaměřený na zahraniční pomoc v ochraně životního prostředí a udržitelného rozvoje, by prestiži České republiky jistě slušel více než současný samospádný stav. Myslím, že toto není až tak špatná výzva pro kompetentní politiky a úředníky.

Dr. František Pelc,
místopředseda výboru pro veřejnou správu,
regionální rozvoj a životní prostředí PSP ČR

Závěrečný dokument je zradou

Výrazně kritičtější tón vůči závěrům z Johannesburgu zaznívá z úst představitelů nevládních organizací, kteří se často vyjadřují značně nekompromisně.

„Závěrečný dokument Summitu Země je zradou“, píší na Internetu např. **Přátelé Země** z Bratislavy. Přátelé Země tvrdí, že v celém závěrečném textu Akčního programu našli pouze dva nové konkrétní cíle: jedním z nich je snížit do roku 2015 na polovinu počet lidí bez přístupu k základním hygienickým zařízením, druhým do roku 2012 vytvořit chráněné mořské systémy. „Ve všech ostatních případech se dosavadní závazky pouze jednoduše potvrdily, oslabily nebo jednoduše zrušily“, píší Přátelé Země. Jako příklady uvádějí paragraf 19(e), který obsahuje „nedůstojné prosazování čistých fosilních paliv, což se rovná zradě Kjótského protokolu“, nebo paragraf 22, jehož záměrem je „do roku 2020 dosáhnout stav, kdy se chemické látky budou vyrábět způsobem, který bude minimalizovat zásadní nepříznivé dopady na zdraví lidí“. Paragraf 42, který hovoří o „významném snížení současného tempa ztráty biologické diverzity“, považují Přátelé Země za jednoznačný krok zpět v porovnání s Konvencí OSN o Biologické diverzitě.

„Seznam nic neříkajících slov a prázdných slibů je téměř nekonečný“, sdělují Přátelé Země a celý Summit považují za „totální selhání“.

Neschopnost dohodnout se na sociálních a environmentálních limitech ekonomické globalizace je podle nich důkazem selhání vlád při řešení globálních problémů, na které doplatí stamiliony chudých lidí na celém světě. Považují za nutné zavést spravedlivá pravidla pro obchodování, práva komunit a zavedení závazných pravidel pro velké mezinárodní korporace.

Daniel Mittler, koordinátor Přátel Země pro Summit Země, poznamenal: „Jde o zradu milionů lidí, kteří vkládali do Summitu naděje na reálné skutky, a zvláště o zradu těch, kteří žijí na okraji společnosti světového Jihu. Je to obžaloba světových lídrů, kteří přišli na tento Summit pózovat před fotoreportéry, avšak nepředložili žádné vize ani iniciativy, které by mohly být nadějí na řešení široké škály světových problémů. Svět, ve kterém se ekonomika vymkla z rukou politických institucí, které by ji měly regulovat

a kontrolovat, je v hluboké krizi. Takový svět nikdy nebude mít šanci na dosažení skutečné bezpečnosti a míru.“ (citace jsou z článku Juraje Zamkovského na www.ecn.cz).

Greenpeace hodnotí summit lakonicky: Nic pro chudé, nic pro klima. Podle nich se světový summit v Johannesburgu do dějin zapíše jako promarněná šance otočit kormidlo země od neudržitelného rozvoje k udržitelnému. Zatímco Spojené státy, Saudská Arábie, Kanada a Austrálie uhájily své zájmy ohledně fosilních paliv, Brazílie, Norsko, Nový Zéland, Švýcarsko, Island a další země EU opouštěly jednací síň zklamání. Jednání o obnovitelných zdrojích energie se dopředu neposunulo.

Stejně neúspěšně podle Steva Sawyera z Greenpeace dopadly i snahy zajistit energii pro 2 miliardy lidí na této planetě, kteří dosud nemají žádný přístup ke zdrojům energie.

Greenpeace uvádí, že celá energetická sekce Summitu, jejíž debaty trvaly léta, se neposunula ani o krok vpřed. Naopak. „Poslední rok a půl jsme strávili tím, že jsme sledovali další poškození životního prostředí“, prohlásil Sawyer. Šanci vidí v dobrovolné koalici zemí, které svoji budoucnost chtějí spojit s obnovitelnými zdroji energie.

„Na dnešním jednání zaznělo několik pěkných projevů hlav států a vlád o potřebě chránit klima a bojovat proti chudobě, ale ministři v sále o patrně zjevně neposlouchali“, vyjádřila se např. k jednání Jennifer Morganová z **WWF**. Zároveň vyjádřila své zklamání nad neochotou USA cokoliv ve své ekologické politice změnit. „Takzvaný Bushův energetický plán, který americký prezident připravil pro tento Summit, nemá ani cenu uhlíku v papíře, na kterém je tento plán natištěn.“

Mimochodem, je zajímavé, že české nevládní organizace věnovaly daleko více pozornosti Summitu před jeho začátkem než po skončení. Přípravě Summitu je na jejich internetových stránkách věnována obsáhlá pozornost, zatímco vyhodnocení akce vesměs zcela chybí. I to jistě o leccem svědčí.

Pla

Personální změny na Ministerstvu životního prostředí

Od 1. října 2002 ministr životního prostředí Libor Ambrozek **pověřil řízením České inspekce životního prostředí** svou dosavadní náměstkyni **Ing. Evu Tylovou**. „Česká inspekce životního prostředí potřebuje změnu a větší důraznost. Eva Tylová se osvědčila ve funkci náměstkyně a věřím, že dokáže úspěšně řídit i takovou instituci jako je inspekce,“ zdůvodnil své rozhodnutí ministr. Dosavadní ředitel inspekce Ing. Petr Soukup zde zůstává nadále zaměstnán.

Novou **náměstkyní a ředitelkou sekce technické ochrany životního prostředí** ministr **jmenoval Ing. Ivanu Jiráskovou**. Absolvovala Vysokou školu chemicko-technologickou a dva postgraduální kursy práva životního prostředí na pražské právnické fakultě. Specializuje se především na problematiku odpadů. Před svým nástupem do úřadu pracovala na různých pozicích ve veřejné správě i soukromém sektoru – působila například jako vedoucí oddělení na pražském magistrátu či ve firmě A.S.A.

„Protože jednou z priorit technické sekce je odpadové hospodářství, vybral jsem si do svého týmu člověka, který má v této oblasti zkušenosti z veřejné správy i praxe“, komentuje výběr nové náměstkyně ministr Ambrozek.

S platností od 15. října 2002 ministr životního prostředí Libor Ambrozek jmenoval svým náměstkem a ředitelem sekce ochrany přírody a krajiny **RNDr. Ladislava Mika, Dr.** Dosavadní ředitel sekce a náměstek **Ing. Josef Běle, CSc.**, byl z této funkce odvolán. Nicméně na Ministerstvu životního prostředí zůstává a byl jmenován do funkce náměstka ministra a ředitele nově zřízené sekce ochrany vod a horninového prostředí.

„Ochrana přírody a krajiny je prioritní téma. Mimo jiné i v souvislosti s náročným úkolem připravit kvalitně českou část evropské soustavy chráněných území Natura 2000,“ vysvětlil rozdělení dosavadní sekce ochrany přírody a krajiny ministr Ambrozek.

RNDr. Ladislav Miko, Dr. se narodil v roce 1961 v Košicích. V roce 1984 absolvoval studium obecné biologie na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. V roce 1996 potom na téže fakultě postgraduální studium systematické zoologie a ekologie. V letech 1992 – 2002 pracoval Ladislav Miko v České inspekci životního prostředí, v letech 1997 – 2002 jako zástupce jejího ředitele. Po svém odchodu z ČÍŽP na začátku letošního roku působil jako nezávislý hodnotitel probíhajících projektů Phare v České republice.

Karolína Šulová, tisková mluvčí MŽP

Prioritou hospodaření s odpady v ČR musí být jejich redukce a recyklace

Ministerstvo životního prostředí v pátek 27. 9. 2002 zveřejnilo na své webové stránce na adrese www.env.cz poslední verzi „Plánu odpadového hospodářství ČR“ (POH ČR), která byla také rozeslána všem krajům k přípravě na projednání. Základním cílem zveřejněného POH ČR je zajistit, aby odpadové hospodářství ČR odpovídalo principům udržitelného rozvoje. V první řadě je třeba dosáhnout snížení objemu produkováných odpadů, zrušit nepsané pravidlo „čím vyšší hospodářský růst, tím více odpadů“ a vyloučit nebo minimalizovat negativní vlivy odpadů na zdraví lidí a životní prostředí.

Důležitou zásadou pro splnění výše uvedených cílů je důsledné dodržování **principu hierarchie nakládání s odpady**. Ten preferuje předcházení vzniku odpadů, poté jejich zhodnocení, které zahrnuje opakované použití, dále materiálové využití, zejména recyklaci, teprve poté energetické využití a až na posledním místě likvidaci odpadů spalováním bez energetického využití nebo skládkováním. Na dodržování této hierarchie by měly být nastaveny nástroje na podporu a omezování. K dalším zásadám patří **princip zpracování odpadů na místech jejich vzniku** nebo co možná nejbližší místům jejich produkce omezující emise znečišťujících látek i rizika spojená s dopravou. Uplatňuje se **princip rozšířené odpovědnosti výrobce** za výrobek po dobu jeho celého životního cyklu, která rozšiřuje již běžně aplikovanou zásadu „znečišťovatel platí“ a s tím související princip integrované výrobové politiky, tj. minimalizace vlivu výrobků na životní prostředí ve všech fázích životního cyklu výrobků.

Plán odpadového hospodářství ČR je **významným strategickým dokumentem** v oblasti odpado-

vého hospodářství. Jeho hlavním cílem je zajistit dynamický rozvoj odpadového hospodářství za podmínky udržitelného způsobu nakládání s odpady. V plánu jsou stanoveny cíle a zásady pro budoucí nakládání s odpady a opatření k jejich dosažení. Plán bude podkladem pro přípravu a realizaci plánů odpadového hospodářství krajů a původců odpadů stanovených zákonem. Jedná se tedy o koncepční materiál, který rozhodujícím způsobem ovlivní nakládání s odpady v následujícím desetiletí.

Veřejnosti bude úplně znění návrhu POH ČR představeno v listopadu na veřejných seminářích v Praze a Olomouci. Koncem listopadu bude POH ČR rozeslán do mezeresortního připomínkového řízení a koncem roku předloží dokument ministr životního prostředí do vlády. POH ČR se pak stane **závazným podkladem pro rozhodování** a jiné činnosti příslušných správních úřadů, krajů a obcí v oblasti odpadového hospodářství.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Mezinárodní den ochrany ozonové vrstvy v České republice

Každoročně je připomínáno 16. září jako Mezinárodní den ochrany ozonové vrstvy. V tento den v r. 1987 byla přijata významná mezinárodní smlouva v oblasti ochrany životního prostředí a zdraví obyvatel – **Montrealský protokol o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu**. 16. září se tak stalo pravidelnou příležitostí ke zhodnocení dosavadního úsilí o ochranu ozonové vrstvy, ale i k zamýšlení nad možnostmi dalšího zintenzivnění mezinárodních snah dosáhnout cílů Montrealského protokolu.

Ozonová vrstva, která obepíná Zemi, je tvořena molekulami ozonu ve stratosféře. Působí jako filtr proti negativním vlivům ultrafialového záření typu B. S rozvojem průmyslové výroby, především chemického a chladírenského průmyslu, došlo k citelnému poškození a oslabení této vrstvy. Poškození ozonové vrstvy se negativně projevuje v imunitním systému člověka narušením struktury DNA a ve větší náchylnosti organismů k infekčním chorobám. Oslabení či ztráta filtrační schopnosti ozonové vrstvy a agresivní ultrafialové záření typu B zapříčiňují nárůst rakovinových onemocnění kůže, podílejí se na změně klimatu, na poklesu biologické rozmanitosti.

Látkami, které poškozují ozonovou vrstvu, jsou zejména chlorfluoruhlodíky, populárně označované jako „freony“. Jedná se zejména o plně halogenované chlor-fluor deriváty nižších uhlovodíků (látky skupiny CFC, populárně označované jako „tvrdé freony“) a brom-fluor deriváty nižších uhlovodíků (halony). Další skupinou jsou neplně halogenované chlor-fluor deriváty nižších uhlovodíků (látky skupiny HCFC, populárně označované jako „měkké freony“). Látky HCFC jsou v průměru asi dvacetkrát méně nebezpečné pro ozonovou vrstvu než látky CFC. Všechny tyto látky mají řadu vynikajících technických vlastností. Vyznačují se značnou chemickou stálostí, jsou nejedovaté, nehořlavé, bez zápachu a lze je velmi levně vyrábět. Vzhledem k tomu freony našly široké uplatnění v nejrůznějších oblastech lidské činnosti, zejména v chladírenství, v protipožární ochraně, při výrobě pěnových umělých hmot, při aplikaci nátěrových hmot, ve zdravotnictví, v kosmetice, ale i při zvláštním laboratorním použití ve vědě a výzkumu. Uplatnění našel methylbromid především v zemědělství v tropických zemích pro desinfekci půdy.

Celosvětová výroba freonů na konci osmdesátých let překročila milion tun ročně, které přecházely v převážné míře do ovzduší. V důsledku toho např. v letech 1970 – 1990 poklesla koncentrace ozonu nad Antarktidou o 70 % a vytvořila se tzv. ozonová díra. Rovněž tak na severní polokouli byly zaregistrovány obdobné jevy.

S cílem **zastavit poškozování ozonové vrstvy** přijalo mezinárodní společenství **Vídeňskou úmluvu o ochraně ozonové vrstvy** dne 22. března 1985 a následně 16. září 1987 její prováděcí protokol – **Montrealský protokol o látkách, které porušují**

ozonovou vrstvu. Tyto smlouvy vytvářejí rámec pro globální akce vedoucí k postupnému omezování výroby a používání látek, které porušují ozonovou vrstvu. S cílem rychleji zastavit zhoršování stavu ozonové vrstvy byly postupně k Montrealskému protokolu přijaty zpřísnující dodatky. **Londýnský dodatek** (1990) stanovil termín 1. ledna 2000 pro vyloučení výroby a spotřeby látek CFC pro hospodářsky vyspělé země a 1. ledna 2005 pro rozvojové země. **Kodaňský dodatek** (1992) zkrátil termín pro vyloučení výroby a spotřeby látek CFC pro hospodářsky vyspělé země na 1. ledna 1996 a určil termín 1. ledna 2030 pro vyloučení výroby

Výkonný tajemník Marco Gonzáles, ministr Libor Ambrozek a autor článku Jiří Hlaváček jako panelisté na odborné konferenci

a spotřeby látek HCFC v hospodářsky vyspělých zemích a 1. ledna 2040 pro rozvojové země. **Montrealský dodatek** (1997) požaduje zavedení licenčního systému pro kontrolu dovozu a vývozu látek CFC a přijal harmonogram postupného omezení methylbromidu s termínem úplného vyloučení jeho běžné spotřeby k 1. lednu 2005 v hospodářsky vyspělých zemích a k 1. lednu 2015 v rozvojových zemích. **Pekingský dodatek** (1999) stanovil opatření k urychlení snižování výroby a spotřeby HCFC zmrazením výroby v r. 2004 v hospodářsky vyspělých zemích a v r. 2016 v rozvojových zemích. Zároveň zařadil bromchlormethan mezi regulované látky s termínem vyloučení jeho běžné spotřeby k 1. lednu 2002.

K Vídeňské úmluvě doposud přistoupilo 184 zemí ze 191 členských států OSN, k Montrealskému protokolu 183 států, k Londýnskému dodatku 163, ke Kodaňskému 141, k Montrealskému 84 a k Pekingskému 38. **Česká republika** je smluvní stranou Vídeňské úmluvy a Montrealského protokolu na základě úspěchu od 1. ledna 1993 (Československo bylo smluvní stranou od 30. prosince 1990) a **přijala všechny dosavadní dodatky**.

Díky výše uvedeným smlouvám se podařilo **celosvětově omezit výrobu a spotřebu freonů**, především v rozvinutých státech a nyní i postupně v rozvojových zemích.

Nejdůležitější požadavek Montrealského protokolu, co nejdříve omezit spotřebu regulovaných látek, zajišťuje Česká republika bez zásadních problémů. Spotřeba **látek CFC**, tzv. tvrdých freonů, v České republice (výroba a dovoz) činila v roce 1986, který je brán za základ omezování spotřeby, 5512 tun. Do roku 1995 se podařilo spotřebu těchto látek omezit. Od

1. ledna 1996 jsou jejich **výroba a dovoz** pro běžná použití, kde existují vhodné náhrady, **zakázány** zákonem č. 86/1995 Sb., o ochraně ozonové vrstvy Země a nově zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých zákonů. Současná spotřeba se pohybuje okolo 6 tun pro analytické účely v souladu s celosvětovou výjimkou, udělenou ustanoveními Montrealského protokolu.

Spotřeba látek HCFC, tzv. měkkých freonů, je v České republice již nízká. Od 1. ledna 1997 je **výroba látek HCFC zakázána** a jejich potřeba je kryta pouze **dovozem**, ke kterému je třeba povolení Ministerstva životního prostředí. Limit spotřeby látek HCFC v České republice, stanovený vyhláškou MŽP č. 110/2000 Sb., činil pro rok 2000 740 tun a skutečná spotřeba byla na úrovni 121 tun. Vyhláškou MŽP č. 358/2002 Sb., byl pro rok 2002 stanoven limit ve výši 300 tun, na rok 2003 snížen na 200 tun a na rok 2004 na 100 tun. Limit spotřeby látek HCFC, stanovený uvedenou vyhláškou, je nižší než je limit spotřeby těchto látek vyplývající pro ČR z Montrealského protokolu. Česká republika tak **plní se značnou rezervou požadavky Montrealského protokolu**, týkající se této v současné době nejdůležitější skupiny regulovaných látek. Termín vyloučení spotřeby látek HCFC byl proti termínu stanovenému v Kodaňském dodatku (rok 2030) v České republice zpřísněn na rok 2015 zákonem č. 86/1995 Sb., o ochraně ozonové vrstvy Země, a v souladu s postupem členských států EU zákonem č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých zákonů, na rok 2010.

V České republice byl v souladu s požadavky Montrealského protokolu podobně jako v členských zemích EU a v řadě kandidátských zemí již připraven „Postup pro stažení halonů“ a „Postup při omezování a zastavení spotřeby léčivých přípravků MDI s obsahem látek CFC“ a dokončován je „Postup pro zajištění látek CFC“.

Program k Mezinárodnímu dni ochrany ozonové vrstvy

Česká republika je mezinárodním společenstvím pokládána za stát, kterému se úspěšně daří plnit cíle Vídeňské úmluvy a Montrealského protokolu. Proto byla vybrána k uspořádání akce k připomenutí si Mezinárodního dne ochrany ozonové vrstvy dne 16. září 2002. Na Ministerstvu životního prostředí České republiky se uskutečnil **slavnostní program**, jehož se účastnili výkonný tajemník Ozonového sekretariátu Vídeňské úmluvy a Montrealského protokolu se sídlem v Nairobi **Marco González** a ministr životního prostředí České republiky **Libor Ambrozek**.

V ranních hodinách vystoupili v programu České televize, kde seznámili širokou veřejnost s významem Mezinárodního dne ochrany ozonové vrstvy. Poté se setkali s mládeží ze Sdružení pro ekologickou výchovu „Tereza“, která prezentovala výsledky projektu „Modré z nebe“. Následovala pak odborná konference za účasti zástupců státní správy, soukromého sektoru, nevládních organizací a vědecké obce.

Konferenci **zahájil výkonný tajemník Ozonového sekretariátu Marco González**, který zdůraznil, že Montrealský protokol patří k nejlépe fungujícím mezinárodním environmentálním smlouvám díky propracovanému finančnímu mechanismu podpory vyřazování

látek poškozujících ozonovou vrstvu (Multilaterální fond pro plnění Montrealského protokolu), kontrolnímu mechanismu plnění závazků (Implementační výbor) a vědecké a technické základně a dobré komunikaci s příbuznými environmentálními globálními smlouvami. Ocenil úspěchy České republiky při ochraně ozonové vrstvy ve vnitrostátních podmínkách a zapojení České republiky do mezinárodních aktivit v jiných částech světa, především v zemích východní Evropy.

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek se věnoval otázce ochrany ozonové vrstvy v České republice od počátku 90. let. Vyzdvihl pozitivní úlohu, kterou sehrály nejen orgány státní správy, ale především konstruktivní a aktivní postoj ze strany široké veřejnosti a soukromého sektoru.

Další vystupující se soustředili na jednotlivé aspekty ochrany ozonové vrstvy. Prezident Svazu Chladicí a klimatizační techniky Ing. Ivan Zahradka informoval o zapojení soukromého sektoru České republiky do národních a mezinárodních snah o ochranu ozonové vrstvy, RNDr. Jindřich Petřík, představitel nevládní ekologické organizace „Arnika“, připomněl aktivní přístup občanské společnosti k ochraně ozonové vrstvy především v první polovině 90. let. Ředitelka Státního fondu životního prostředí České republiky Ing. Radka Bučilová se podělila o zkušenosti z uplatňování ekonomických a finančních nástrojů na podporu ochrany ozonové vrstvy. Představitelka České inspekce životního prostředí Ing. Alice Marvanová poukázala na nutnost efektivní kontroly a vynucování plnění opatření na ochranu ozonové vrstvy, podobně jako vedoucí oddělení Celní kontroly Generálního ředitelství cel Ing. Radek Moulis v oblasti obchodování s látkami poškozujícími ozonovou vrstvu a bránění ilegálnímu obchodu s nimi. MUDr. Katarina Bártíková, ředitelka odboru farmacie a regulace léčiv Ministerstva zdravotnictví, obrátila pozornost na vztah zdravotnického sektoru v České republice k postupnému vyřazování látek poškozujících ozonovou vrstvu z užívání ve zdravotnictví. Ředitel společnosti EKOTEZ s.r.o. František Janda se soustředil na zkušenosti jeho společnosti z účasti na realizaci projektů rozvojové pomoci a z možností přenosu technologií šetrných k ozonové vrstvě z České republiky do dalších teritorií. Výrobní provoz této společnosti v odpoledních hodinách pak výkonný tajemník Ozonového sekretariátu Marco González navštívil a byl velice potěšen úrovní českých technologií, které dosahují a v některých směrech i přesahují světové parametry. Národní koordinátor pro Vídeňskou úmluvu a Montrealský protokol RNDr. Jiří Dobiášovský ve svém vystoupení informoval o postupu České republiky při vyřazování látek poškozujících ozonovou vrstvu v kontextu nově přijaté legislativy a předpokládaného vstupu do Evropské unie.

Odborná konference demonstrovala úzkou a konstruktivní spolupráci všech hlavních aktérů v České republice, důležitých pro ochranu ozonové vrstvy. Je příslibem pro další aktivní účast České republiky v mezinárodním úsilí o zlepšení stavu globálního životního prostředí a zdraví obyvatel naší planety.

JUDr. Jiří Hlaváček,
viceprezident a člen byra 12. a 13. zasedání
smluvních stran Montrealského protokolu za
východoevropskou regionální skupinu

Celostátní konference na ochranu biodiverzity

Ve dnech 4. – 6. 9. 2002 se v Novém Jičíně uskutečnila celostátní konference s mezinárodní účastí, zaměřená na ochranu biologické rozmanitosti a nazvaná Přežili rok 2000: A co dál? Ochrana živočichů jako součást péče o přírodní dědictví.

Akci uspořádalo Okresní vlastivědné muzeum Nový Jičín ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, Krajským úřadem Moravskoslezského kraje, Okresním úřadem Nový Jičín, Správou CHKO Poodří, Správou CHKO Beskydy, Ústavem biologie obratlovců AV ČR Brno a Českou společností ornitologickou. Záštitu nad ní převzal zástupce hejtmána Moravskoslezského kraje Ing. Jiří Carbol a přednosta OkÚ Ing. Josef Svoboda. Třídenního jednání se účastnilo 75 delegátů zastupujících orgány státní správy, odborné instituce státní ochrany přírody, nevládní organizace, vysoké školy, ústavy AV ČR, zoologické zahrady, muzea a soukromé firmy. Mezi účastníky nechyběli ani odborníci ze Slovenska, Polska a Thajska. Celostátní konference, zabývající se ochranou živočichů, se v tomto kraji uskutečnila v pořadí již počtvrté, tentokrát u příležitosti 115. výročí založení muzea v Novém Jičíně. Akce by nemohla proběhnout bez podpory řady místních sponzorů.

Více než 40 přednesených referátů a následná diskuse potvrdily, že **ochrana volně žijících živočichů a jimi osídleného prostředí představuje bezesporu nezastupitelnou součást aktivní péče o přírodní, krajinné a kulturní dědictví České republiky.** Uvedený přístup by se měl odrazit i v připravované novele zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a na něj navazujících prováděcích předpisů. Cílem úsilí státní i dobrovolné ochrany přírody zůstává udržení dostatečně početných a tím i geneticky kvalitních populací planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, schopných dlouhodobé samostatné existence v dostatečně velkém a co nejméně poškozeném prostředí. Ochrana živočichů a jejich prostředí, prováděná ve veřejném zájmu, by přitom měla vycházet z nejnovějších dostupných vědeckých poznatků.

Obdobně jako v jiných částech světa i na území ČR ohrožují další existenci populací volně žijících živočichů zejména postupný **rozpad a velkoplošné ničení původního prostředí**, doprovázené necitlivými způsoby průmyslové a zemědělské výroby. Katastrofální záplavy, k nimž došlo v srpnu 2002, znovu naléhavě připomněly, jak je důležité přistupovat k zásahům do krajiny s vědomím, že některé činnosti člověka mají na přírodu **nevratné dopady**. Živočichové jsou důležitou složkou zdravých ekosystémů, které se lépe vyrovnávají s vnějšími zásahy než poškozené ekosystémy. Přitom v poslední době jsme o řadu z hlediska péče o přírodní prostředí cen-

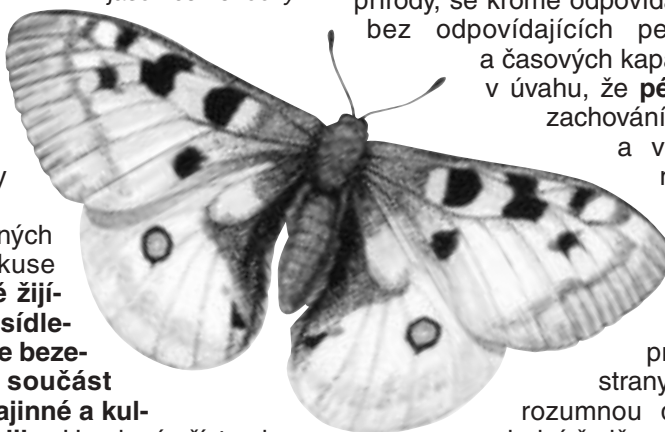
ných lokalit přišli mj. nekoordinovanou zástavbou příměstských oblastí satelitními městečky či výstavbou supermarketů, skladů či průmyslových zón. To ve svých důsledcích vede ke **značnému úbytku nezaštatveného prostoru** jako jedné z klíčových kvalit volné krajiny. Rozvoj technické infrastruktury a další civilizační vlivy ohrožují populace i takových druhů, které nejsou přímo fyzicky postiženy. S postupující globalizací se i u nás začínají projevovat nežádoucí důsledky šíření **invazních vetřeleckých organismů**, které ohrožují jiné druhy, stanoviště i celé ekosystémy. Jejich humánně prováděnou regulaci a zejména účinnou prevenci by měla umožňovat příslušná legislativa a zejména spolupráce příslušných resortů.

Realizace **záchranných programů** pro druhy volně žijících živočichů, prioritní z hlediska ochrany přírody, se kromě odpovídající legislativy neobejde bez odpovídajících personálních, finančních a časových kapacit. Přitom je nutné brát v úvahu, že **péče o stanoviště** je pro zachování planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů nejen neúčinnější, ale obvykle také nejlevnější. Další rozvoj **stanic pro záchranu živočichů** v ČR vyžaduje jejich pravidelnou podporu ze strany veřejné správy, jejich rozumnou diferenciaci a v neposlední řadě pravidelné vyhodnocování jejich aktivit jak provozovateli, tak správními orgány. Účastníci konference v této souvislosti vyzdvihli význam zmiňovaných zařízení pro výchovu a osvětu veřejnosti, zejména mládeže, etiky a aktivní pomoci ohroženým populacím a druhům.

Kombinaci aktivní péče o populace volně žijících živočichů, a to jak v místech jejich výskytu, tak mimo ně (kupř. zařízení pro pěstování a chov organismů v lidské péči pro ochrannářské potřeby), spolu s obhospodařováním chráněných území vyžaduje po členských státech příslušná legislativa Evropských společenství. Lokality s výskytem z hlediska Evropské unie (EU) významných druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a typů přírodních stanovišť se po vstupu ČR do EU stanou součástí moderně koncipované soustavy chráněných území NATURA 2000. V souvislosti s probíhající reformou státní správy proto bude důležité, aby na všech úrovních veřejné správy působili kvalifikovaní úředníci.

**RNDr. Jan Plesník, CSc.,
Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Praha
Ing. Ivo Otáhal,
Okresní vlastivědné muzeum Nový Jičín**

*Vzácný motýl
jason červenoooký*

Seminář k problematice geneticky modifikovaných organismů

Ve dnech 9. a 10. září 2002 se uskutečnil v Praze v prostorách Vysoké školy chemicko-technologické seminář na téma „Informování a účast veřejnosti při posuzování žádostí o uvádění geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a do oběhu“.

Konal se v rámci končícího tříletého projektu Evropské komise a nizozemské vlády „*Implementace právních předpisů o biologické bezpečnosti v legislativě kandidátských zemí ze střední a východní Evropy*“ a v souvislosti s přípravou změny zákona ČR č. 153/2000 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty a o změně některých souvisejících zákonů. Spoluorganizátory bylo Ministerstvo životního prostředí a sekretariát České komise pro nakládání s geneticky modifikovanými organismy a produkty.

Seminář se jako první v této oblasti zaměřil především na různé přístupy a zkušenosti při **informování a účasti veřejnosti v záležitostech biologické bezpečnosti**. Své zkušenosti zde přednesli zástupci Nizozemska, Kanady, USA, Rakouska a Slovenska. Téma bylo prezentováno na dvou případových studiích o uvádění geneticky modifikovaných zemědělských plodin do životního prostředí a do oběhu (žádosti firmy Monsanto). Výměna zkušeností ukázala, že možnosti a způsoby zapojování veřejnosti se různí, a to jak ve způsobu, tak časové etapě zveřejnění a s tím související formě vyřizování žádostí, i důsledcích nesouhlasu veřejnosti. Dobře propracovaný systém má Nizozemsko, umožňující zapojení nejširší veřejnosti.

Z **České republiky** se semináře zúčastnili zástupci příslušných správních úřadů z oblasti život-

ního prostředí, zemědělství a zdravotnictví, představitelé odborných institucí a vysokých škol, nevládních organizací i podnikatelské sféry. Oficiálně byl seminář zahájen a ukončen zástupcem Ministerstva životního prostředí – Ing. Karlem Bláhou, CSc., ředitelem odboru environmentálních rizik, jenž byl odborným garantem akce za ČR.

Cílem semináře bylo seznámit nejen zainteresované odborníky, ale i další zájemce s postupem při řešení citlivých otázek používání geneticky modifikovaných organismů a přispět tak k co největší transparentnosti rozhodovacích procesů v této oblasti a jejich harmonizace s legislativou a politikou Evropských společenství. Výsledky v podobě konkrétních doporučení k jednotlivým aspektům komunikace s veřejností budou využity při probíhající novelizaci právních předpisů, týkajících se nakládání s geneticky modifikovanými organismy a jejich uvádění do praxe.

Závěry z diskuse budou též uplatněny při aktualizaci a rozšiřování informací zveřejňovaných Ministerstvem životního prostředí na internetu (stránky GMO na adrese: www.env.cz).

Ing. Zuzana Doubková,
odbor environmentálních rizik MŽP
Ing. Milena Roudná, CSc.,
odbor globálních vztahů MŽP

Vláda schválila rozšíření CHKO Český ráj

Rozšíření nejstarší české chráněné krajinné oblasti – CHKO Český ráj – schválila na své schůzi dne **14. 10. 2002** na návrh Ministerstva životního prostředí vláda. Uzavřela tak deset let trvající období intenzivního vyjednávání a příprav, jehož výsledkem je zdvojnásobení rozlohy chráněné oblasti. Český ráj je cenný pro svoje biologické, geologické a kulturní bohatství.

CHKO Český ráj byla vyhlášena na v roce 1954 na ploše 92 km² v centrální oblasti Českého ráje. Její součástí se tak stalo například Hruboskalské skalní město, Příhrazské skály nebo Trosky. Celá řada přírodně a kulturně cenných součástí Českého ráje, který má rozlohu více než trojnásobnou, než byla rozloha původní CHKO, však zůstala mimo chráněnou oblast. To se týká například Suchých a Prachovských skal, Maloskalska či Kozákova. Podle dnes přijatého nařízení vlády se CHKO rozšíří na 181 km².

Kvalitní ochrany se tak dostane mimo jiné právě zmiňovaným skalním městům, která byla v minulých dnech díky iniciativě Sdružení měst a obcí Českého ráje **navržena na seznam světového dědictví**

UNESCO. „*Rozhodnutí vlády je pro úspěch této žádosti klíčově důležité,*“ říká ministr životního prostředí Libor Ambrozek.

Intenzivní jednání s obcemi probíhalo několik let. Na tomto úspěchu má proto podíl i bývalý ředitel Správy Chráněných krajinných oblastí ČR a současný poslanec František Pelc a vedoucí Správy CHKO Český ráj Lenka Šoltysová. Při projednávání záměru zohlednili výhrady a připomínky obcí. Mimo hranice CHKO tak zůstalo katastrální území obcí Mladějov nebo Obořice či zastavěné části obcí Frýdštejn a Mírová pod Kozákovem.

Chráněné krajinné oblasti jsou zřizovány především pro ochranu zachovalého krajinného rázu, který mnohdy souvisí i se zemědělským nebo lesnickým obhospodařováním. Značka CHKO přitahuje také turisty. V současné době je v České republice 24 CHKO, programové prohlášení vlády počítá s vyhlášením dalších tří.

Karolína Šulová,
tisková mluvčí MŽP

Evropský den bez aut slavila Česká republika...

V České republice se letos zapojilo do této osvětové a propagační akce Evropské unie a kandidátských zemí šest měst – **České Budějovice, Hlučín, Hodonín, Kroměříž, Olomouc a Vsetín**. Představitelé těchto měst podepsali Chartu Evropského dne bez aut a Evropského týdne mobility.

Evropského dne bez aut se v Českých Budějovicích zúčastnil i ministr životního prostředí Libor Ambrozek ve společnosti velvyslance Evropské komise v České republice Ramiro Cibriána (podrobněji viz fotoreportáž na zadní straně, pozn. red.). Poté navštívil ministr Ambrozek spolu s velvyslancem EK Cibriánem město **Třeboň**, kde se setkali se **starostou města Jiřím Houdkem a hejtnanem Jihočeského kraje Janem Zahradníkem**. Společně navštívili na jízdních kolech zaplavené oblasti na Třeboňsku.

Evropský den bez aut patří k významným dnům Evropy, zaměřeným na ochranu životního prostředí. Myšlenka Evropského dne bez aut se rozšířila do všech států EU i do kandidátských zemí. Cílem aktivit, pořádaných v tento den, je upozornit občany na problematiku automobilové dopravy, nabídnout jim alternativu hromadné městské dopravy, probudit aktivní přístup občanů, ve spojení s občanskými sdruženími, ke svému městu.

V letošním roce se stal Evropský den bez aut slavnostním vyvrcholením **Evropského týdne mobility (16. – 22. září)**. V tomto týdnu se konaly propagační a osvětové akce na podporu různých forem udržitelné

dopravy (veřejná doprava, cyklistika, zelené stezky apod.).

Cyklojízda v Hodoníně

Evropský týden mobility v českých městech dne 16. 9. 2002 – Den MHD (Kroměříž – všechny linky MHD jezdily zdarma, vyhlášení soutěže se slosováním předplatných jízdenek MHD, výstava na téma „Doprava“ v Kroměřížské knihovně; Hlučín – akce pořádaná ve spolupráci s Policií ČR a žáky ZŠ; České Budějovice – hlasová služba v MHD s informací o EDBA a ETM + soutěž pro uživatele MHD; Olomouc – prezentace cyklobusu a propagační jízda historickou tramvají; Vsetín – bezplatné cestování v MHD, ukázka nového autobusu, Hodonín – soutěž se slosováním jízdenek MHD);

Program Evropského dne bez aut v neděli 22. 9. 2002 v českých městech

Hlučín	Dopoledne uzavření Mírového náměstí v Hlučíně pro automobilovou dopravu, slavnostní projevy starosty a hostů, otevření části cyklotrasy propojující Ostravu – Petřkovice a Hlučín (přes Borovničky), turistický pochod pro širokou veřejnost ve spolupráci s turistickým oddílem, soutěže pro děti uspořádané turistickým oddílem včetně odměn pro vítěze.
Kroměříž	Celodenní uzávěra centra města pro automobilovou dopravu, program u radnice „Centrum Kroměříže vyhrazeno lidem“, výstava autobusů; dva ekomobily; evidence kol u Městské policie; seřízení a údržba jízdních kol; slosování jízdenek Městské hromadné dopravy, odpoledne projížďky na katamaránu po řece Moravě.
České Budějovice	Dopoledne zavřeno náměstí Přemysla Otakara II. s přilehlými ulicemi pro automobilovou dopravu, vyhlášení výsledků soutěže MHD – slosování jízdenek MHD a předplatitelských kupónů (cenou bylo měsíční předplatné zdarma). – Akce „Svezte se na vozíčku“ – sdružení Kontakt bez bariér se snahou o začlenění tělesně postižených do života. Další akce: svozová firma představila nádoby pro tříděný odpad, proběhly dětské soutěže a závody pro děti i dospělé. Na závěr akce cyklovýlet do okolí města. Návštěva ministra Ambrozka a velvyslance EK v ČR Cibriána, kteří se zúčastnili soutěží, losovali vítěze a projeli se spolu s primátorem města na kole.
Hodonín	Odpoledne uzavřeno centrum města, pro nepříznivé počasí byly některé akce zrušeny. Rozdávaly se samolepky a informační letáky. Na radnici byly předány ceny za soutěž Rozkvetlý Hodonín. Proběhlo vylosování jízdenek a občané měli možnost navštívit věž radnice.
Olomouc	Dopoledne uzavřeno Horní náměstí a městská památková rezervace, tramvaj v Olomouci zdarma, pěší výlet po Olomouci, na dopravním hřišti BESIP dětské soutěže spojené s předáváním cen, cyklovýlet do Litovelského Pomoraví Souběžná akce – Výstava aut Autosalón – s mottem: využívat auta šetrněji k životnímu prostředí.
Vsetín	Odpoledne uzavřena část Smetanovy ulice – akce „Přijďte si zabruslit či zakoloběžkovat!“, prohlášení představitelů města k Evropskému dni bez aut. Cykloexhibice – free style, soutěže a zábava pro děti i dospělé.

dne 17. 9. 2002 – Den prevence a Den pro děti (Kroměříž – „Kolečkování u přístavu“ – hry a soutěže pro děti; Olomouc – Dopravní soutěž mladých cyklistů na dopravním hřišti, výlet na kolech pro školní děti, program Městské policie na Horním náměstí; Vsetín – „Jarmark volného času“ pro děti; Hodonín – přednáška o poskytování první pomoci při dopravních nehodách);

dne 18. 9. 2002 – Den cyklistů, Den pro bezpečnější město (Kroměříž – BESIP dětem – dopravní hřiště, hry a soutěže o ceny, propagace používání přileb, údržba kol, „Kulatý stůl“ o dopravě – zástupci Města Kroměříže, Kroměřížských technických služeb, Policie ČR, Městské policie a Správy a údržby silnic diskutovali s veřejností; Hlučín – dvě přednášky V. Dostála o jeho cestě na kole kolem světa pro školy a veřejnost, týden slev na cyklo zboží; České Budějovice – hromadná cyklojízda městem a mítink o cyklistice ve městě za účasti zastupitelů radnice a policie; Olomouc – výlet na kolech pro školní děti, rodinný výlet na kolech, přednáška Martina Stillera „Alpské průsmyky na kole“; Vsetín – soutěže a závody, prezentace cyklostezek a cyklotras v okolí Vsetína; Hodonín – Informační servis Městské policie pro cyklisty v centru města, cyklistický peloton, projednání generelu cyklostezek);

dne 19. 9. 2002 – Den mobility/Den bezpečné dopravy (Kroměříž – Seminář pro učitele o dopravní bezpečnosti pro ZŠ, cestovatel Josef Kozák vyprávěl o své cestě na kole do Vladivostoku; Olomouc – seminář „Společná politika podpory cyklistické dopravy“; Hodonín – dopravní hřiště pro 4. a 5. třídy ZŠ, jízda podle předpisů a značek);

dne 20. 9. 2002 – Den města pro chodce, děti a rodiny/Den zelených stezek (Kroměříž – beseda Chování chodců v dopravním provozu; Hlučín – dopravní soutěže pro žáky škol na dětském dopravním hřišti; České Budějovice – Soutěž o nejlepší obrázek v základních školách „Nechte auto doma“ a dále akce pro děti: Jablíčko nebo citrón; Olomouc – Seminář o cykloturistice a Greenways, Horní náměstí s programem: „Lepší město pro lidi s omezenou pohyblivostí“; Vsetín – „Co z auta neuvidíš“ a „Přehlídka všeho, co nemá motor“; Hodonín – divadelní představení pro MŠ „Cesta šnečím vláčkem za babím létem“, projížďka na lodi Konstancie, turistická procházka);

dne 21. 9. 2002 – Den cyklistiky/Den nákupu – (Hodonín – ekologické nakupování – stánky na pěší zóně; Olomouc – cyklovýlet ke Dni bez aut; Kroměříž – cyklojízda s cyklonesením z Kroměříže přes Miňůvky, Postoupky, Bezměrov do Kojetína a odtud propojení na „1. Moravskou cyklotrasu“).

...i Evropa

Evropského dne bez aut (22. září 2002) se v zemích celé Evropy zúčastnilo **1426 měst** – od malých měst s 10 000 obyvatel až po evropská velkoměsta, včetně **šesti hlavních měst zemí Evropské unie. Byly to:**

Amsterdam, Nizozemí – centrum Amsterdamu bylo bez aut od devíti hodin ráno do pěti hodin odpoledne, konal se 18. ročník závodu Dam tot Damloop pro běžce, koloběžky a kolečkové brusle.

Brusel, Belgie – pro auta bylo uzavřeno 160 km² ve městě, tedy plocha, na níž žije jeden milion obyvatel. Ráno v Bruselu proběhla zvláštní akce: cyklistický výlet (5 km) od „Palais de Laeken“, soukromého hradu krále Alberta II, k „Palais Royal“, sídelnímu hradu krále. Výletu se zúčastnili i čelní představitelé státu.

Dublin, Irsko – organizátoři kladli důraz na chůzi a pěší dopravu ve městě. Okolo jednoho z hlavních náměstí se konaly měřené pochody srovnávající čas nutný pro pěší chůzi do různých částí města. Na ulicích byla připravena řada atrakcí – kapely, různá pouliční představení atd. Veškeré autobusové linky byla odpoledne zdarma; dopravní podnik pořádal také několik propagačních akcí jako např. cesta za pokladem, sleva na hygienická zařízení, v kinech atd. Městská rada Dublinu připravila procházky s průvodcem zdarma a vstup do hlavního městského muzea byl tento den rovněž zdarma.

Helsinky, Finsko

Helsinky byly „bez aut“ dva dny, tj. v sobotu 21. a v neděli 22. září. Plocha oblasti bez aut v centru Helsinek činila 0,25 km². V oblasti bez aut v parku Esplanadi byly informační stánky, kde bylo možné

získat informace o ekologické problematice. Konaly se koncerty, rodinné výlety „prozkoumejte park“ atd.

Londýn, Velká Británie

Akce londýnského magistrátu se opět konala na Tower Bridge vedoucím k budově nové radnice. Most byl uzavřen pro automobilovou dopravu a otevřen pro chodce a cyklisty, kteří mohli využít nabídky velkého kulturního festivalu divadla, tance a zpěvu. Další akce byly připraveny v nejméně 18 londýnských obvodech, z nichž největší se konaly v části Camden – oblasti bez aut, kde se nachází také Britské muzeum, několik univerzitních budov (včetně areálu UCL), dvě velká náměstí a dvě hlavní tranzitní cesty. V oblasti bez aut bylo šest zón, z nichž každá měla své téma a nabízela řadu atrakcí.

Madrid, Španělsko

Oblast bez provozu automobilů pokrývala plochu s 850 000 obyvateli a 1500 obchody. Veřejná doprava byla 22. září posílena (počet vozidel vzrostl o 25 %). Město přijalo následující trvalá opatření: více než 30 km chráněného autobusového pruhu, výstavba více než 60 km autobusového pruhu, síť pěších stezek a posílení sítě metra.

Z našich sousedů bylo nejméně **Rakousko**, kde se akce zúčastnilo 124 měst. V **Německu** se vzhledem k termínu voleb konala akce jen v jedenácti městech. V **Polsku** se zapojilo 30 měst včetně Krakova, na **Slovensku** Bratislava a Košice.

Pro další informace doporučujeme:

<http://www.env.cz>, <http://www.22september.org>

(z materiálů tiskového oddělení MŽP a Pla)

Kroměříž má koncepci cyklodopravy

Město Kroměříž má po letech konečně koncepční dokument, kterým se budou řídit konkrétní kroky k podpoře cyklodopravy na jeho území. Koncepce cyklodopravy vychází ze **Studie vedení cyklostezek ve městě Kroměříži**, která byla zpracována ve spolupráci se Sdružením pro rozvoj cestovního ruchu Kroměřížska a částečně financována z grantu Nadace Partnerství. Autorem studie je Ing. arch. Petr Bumbálek. Vznik studie provázely četné odborné diskuse, vyjádřit se měla možnost i veřejnost prostřednictvím Knižovny Kroměřížska, která na toto téma uspořádala u příležitosti Dne Země kulatý stůl a výstavu s návrhy vedení cyklotras včetně fotodokumentace. Konečné úpravy materiálu provedla pracovní skupina pro cyklodopravu při Radě města Kro-

Kroměřížská cyklojízda s cyklonesením 21. 9.

měříže. V rámci Evropského týdne mobility proběhl další kulatý stůl za účasti odborné i laické veřejnosti, kde bylo ještě diskutováno o kontroverzních úsecích tohoto návrhu, zejména v souvislosti s průtahem města. Materiál schválila Rada města Kroměříže. Rada dále uložila odboru rozvoje a odboru služeb realizovat nová dopravní řešení na území města v souladu s touto koncepcí. Jednotlivá opatření zahrnují jak poměrně nenáročnou změnu dopravního značení, tak stavební úpravy některých úseků. Koncepce navrhuje i priority a etapy realizace. Cyklodoprava ve městě tak konečně získává dlouhodobou konkrétní perspektivu.

Ing. Marie Pokorná,
odbor rozvoje města Kroměříž

„Přínosy rozšíření EU pro naše životní prostředí“ – konference ve Vídni

Konference na úrovni ministrů životního prostředí se uskutečnila ve dnech 12. – 13. 9. 2002 v rámci tzv. Regionálního partnerství na pozvání spolkového ministra zemědělství a lesnictví, životního prostředí a vodního hospodářství Rakouské republiky Wilhelma Molterera. V zastoupení ministra životního prostředí ČR Libora Ambrozka se konference zúčastnil Jan Dusík, pověřený řízením sekce zahraničních vazeb. Na konferenci byli dále přítomni ministři životního prostředí Polska, Slovinska a Dánska (jako země předsedající EU), zástupci ministerstev životního prostředí Slovenska a Maďarska a vedoucí kabinetu komisařky EU pro životní prostředí.

V úvodním slově ministr Molterer vyzdvihl společné kořeny Rakouska s pozvanými kandidátskými zeměmi a společnou odpovědnost za životní prostředí v regionu. Ačkoliv je rozšíření pro Evropskou unii ústředním tématem, způsob diskuse o něm a o jeho environmentálních aspektech tomu neodpovídá. Je přitom nutné hovořit nejen o nákladech, ale i o výhodách rozšíření, které jsou v oblasti životního prostředí nesporné.

Dánský ministr Schmidt (jako předseda Rady EU pro životní prostředí v tomto pololetí) shrnul stav jednání o rozšíření a zdůraznil, že i po rozšíření EU o země střední a východní Evropy bude nutno vést diskuse na širší evropské úrovni – v rámci procesu Životní prostředí pro Evropu a v činnosti Evropské agentury pro životní prostředí. Zdůraznil velké přírodní bohatství kandidátských zemí, jež je nutné v celoevropském měřítku chránit.

Následovala diskuse jednotlivých účastníků, v nichž zazněly následující myšlenky:

- ochranu životního prostředí neděláme pro EU, ale pro sebe;
- na přínosy rozšíření se nahlíží jako na automatismy, je však nutné je zdůrazňovat;
- existuje řada tlaků na životní prostředí vyplývajících z členství v EU (ekonomický rozvoj, doprava, zemědělství), proti nimž musíme chránit zejména přírodu (proto je Natura 2000 významná); tyto negativní

dopady rozšíření na ŽP nesmějí být v diskusi s veřejností opomíjeny;

- při diskusi s veřejností je nutno věnovat pozornost využívání evropských fondů, o nichž dosud řadoví občané vědí málo;
- média při debatě o životním prostředí a rozšíření zajímají více problémy než pozitiva;
- záplavy v srpnu 2002 ve střední Evropě dokázaly, že ochrana životního prostředí nemá hranic a je nutno v regionu spolupracovat;
- způsob, jak nezvykle rychle Evropská komise reagovala na srpnové záplavy vytvořením zvláštního fondu pro katastrofy, otevřeného i kandidátským zemím, může zlepšit image Evropské unie v kandidátských zemích;
- v návaznosti na Světový summit o udržitelném rozvoji v Johannesburgu by měla být založena vzájemná diskuse o strategiích udržitelného rozvoje mezi kandidátskými zeměmi a Evropskou unií, za účelem nalezení tzv. „best practices“.

Konference ukázala jednak prospěšnost regionální spolupráce ve střední Evropě, jednak podobnost problémů a otázek, jimiž se členské státy EU a kandidátské země zabývají.

JUDr. Jan Dusík, M.Sc.,
pověřený řízením sekce zahraničních vazeb
a ředitel odboru evropské integrace MŽP

Environmentální aspekty reformy společné zemědělské politiky EU v kontextu rozšíření

V červenci 2002 předložila Evropská komise svým členským státům návrh reformy společné zemědělské politiky (CAP, Common Agriculture Policy), jejíž provedení je chápáno jako nutná podmínka pro rozšíření Evropské unie o řadu zemí střední a východní Evropy, Kypr a Maltu. Pokud by i po rozšíření EU o tyto státy fungovala zemědělská politika EU ve stávajících podmínkách, byla by nefunkční, „neufinancovatelná“, na globálních trzích nekonkurenceschopná a vedla by k navyšování přebytků v EU; v neposlední řadě by udržovala dosavadní vysokou zátěž životního prostředí. Na summitu v Berlíně v březnu 1999 proto EU přijala **Agendu 2000**, která předpokládá provedení reformy jako podmínky pro rozšíření.

Návrh reformy přichází v období vrcholícího vyjednávání o kapitole 7 – Zemědělství v rámci přístupových rozhovorů jednotlivých kandidátských zemí. Dosud žádná kandidátská země toto jednání neuzavřela, přitom se očekává, že celé vyjednávání by mělo být ukončeno do konce roku 2002. V kapitole zemědělství však zůstává několik otevřených stěžejních otázek, které dosud dokončení vyjednávání bránily. Nejčastěji zmiňována je **výše přímých plateb zemědělcům**, kde Evropská komise v návrhu pozice EU navrhuje 25% výši příspěvků pro zemědělce v kandidátských zemích ve srovnání se zemědělci v členských státech; toto procento by se mělo postupně navyšovat na 100 % do roku 2013, což je konec příštího rozpočtového období EU. Neméně důležitým problémem vyjednávání je stanovení **výše produkčních kvót** k zabránění nadprodukce některých komodit, ale při respektování zachování zemědělského sektoru v kandidátských zemích. Výměnou za restriktivnější přístup vůči zemědělství kandidátských zemí než vůči domácím producentům navrhuje Evropská unie kandidátským zemím, aby se více zaměřily na rozvoj venkova, pro který předpokládá alokovat vyšší prostředky i flexibilnější procedury.

Reforma CAP (již několikrát), označená pracovním názvem „mid-term review“, si klade velmi ambiciózní cíl: postupně ustupovat od přímých plateb a různých narušení volného trhu s cílem podpory určitých zemědělských výrobních v určitých regionech a nahrazovat je programy na podporu efektivní a ekologicky přijatelné výroby. **Hlavním záměrem** navržené reformy je podpora výroby zdravých potravin při respektování environmentálních kritérií a požadavků na ochranu zvířat (animal welfare). Mezi základní rysy navržené reformy patří: decoupling (oddělení přímých plateb od jednotky produkce), cross-compliance (přímé platby pouze za předpokladu plnění všech standardů včetně environmentálních), maximální výše podpory

na jednu farmu, podpora multifunkčního zemědělství, podpora rozvoje venkovských oblastí atd. Jinými slovy by mělo dojít **k posunu evropského zemědělství od kvantity ke kvalitě**. Uvedená reforma by měla být zahájena nejpozději s příštím rozpočtovým obdobím Evropské unie, tedy od 1. 1. 2007; její schválení se předpokládá

nejdříve v roce 2003.

Dá se říci, že zatímco v členských státech Evropské unie získal návrh reformy značnou pozornost odborné i laické veřejnosti, v kandidátských zemích se tato témata objevují v diskusích i v médiích s nerovnatelně nižší intenzitou než problematika přímých plateb či produkčních kvót. Přitom z dlouhodobého hlediska se jedná o otázky srovnatelného významu; z pohledu ochrany životního prostředí v zemědělství pak význam těchto výhledů finanční a produkční otázky převyšuje. Tato skutečnost byla potvrzena i **mezinárodní konferencí „The Common Agriculture Policy and the Enlargement Challenges“** („Společná zemědělská politika EU a výzvy rozšíření“), pořádanou Generálním ředitelstvím Evropské komise pro zemědělství pro kandidátské země v Rize (Lotyšsko) ve dnech 16. – 17. 9. 2002. Příspěvky věnované těmto zásadním otázkám budoucnosti zemědělství v rozšířené Evropě byly v diskusi jednoznačně převáženy stesky kandidátských zemí nad nerovnými podmínkami podpory zemědělců v zemích nově přistupujících do EU a komentáře k navrhovaným opatřením kvalitativního charakteru byly spíše výjimečné.

Instituce a organizace zaměřené na ochranu životního prostředí by se měly snažit akcentovat restrukturalizační cíle reformy CAP, iniciovat a aktivně se zapojit do diskusí o dopadech této reformy v České republice. Jde o příležitost, jak integrovat požadavky na ochranu životního prostředí do zemědělské politiky, jak to předpokládají závěry Evropské rady z Göteborgu z června 2001. Současně je nutno při tomto posouzení brát v úvahu i výsledky jednání o mezinárodním obchodu (konference v Dauhá), stvrzené jasnými závazky států na Světovém summitu o udržitelném rozvoji v Johannesburgu (zejména odstraňování bariér obchodu s nejméně rozvinutými zeměmi). Tato diskuse je však rovněž v bytostném zájmu našich zemědělců, neboť proces reformy lze využít k modernizaci zemědělství a venkovských oblastí obecně, včetně důsledného využití dostupných evropských fondů (nyní fond SAPARD, po vstupu do EU strukturální fondy).

JUDr. Jan Dusík, M.Sc.,
pověřený řízením sekce zahraničních vazeb
a ředitel odboru evropské integrace MŽP

Pojetí environmentálních nákladů

26. března 2002 se konalo v Praze pod záštitou Ministerstva životního prostředí a Univerzity Pardubice jednání pracovní skupiny k problematice environmentálního účetnictví na podnikové úrovni. Vzhledem k tomu, že informace o environmentálních nákladech tvoří významnou součást environmentálního účetnictví, bylo jednání věnováno problematice vymezení environmentálních nákladů, jejich pojetí a přístupu Expert Working Group on „Improving the role of Government in the Promotion of Environmental Managerial Accounting“ k členění environmentálních nákladů a výnosů pro potřeby managementu podniku. Pracovního jednání se zúčastnili pracovníci Ministerstva životního prostředí, Českého ekologického ústavu, zástupci vysokých škol a podniků. V následujícím textu uvádíme pojetí environmentálních nákladů, které považuje pracovní skupina za základní. (První část série o environmentálním účetnictví byla publikována v čísle 8 – 9, pozn. red).

V rámci environmentálního účetnictví se velice často operuje ve spojení s náklady s přívlasky jako úplné, celkové, životního cyklu. Je to z toho důvodu, aby se zdůraznilo, že tradiční přístupy k nákladům byly **neúplné** co se týče šíře nákladů (byly přehlíženy důležité environmentální náklady i potenciální nákladové úspory a výnosy). Při vyhledávání relevantních environmentálních nákladů je třeba vždy vzít v úvahu různé způsoby kategorizace nákladů. Pracovní skupina považuje za základní **pojetí environmentálních nákladů podle United States Environmental Protection Agency (US EPA)**.

Pro identifikaci environmentálních nákladů a jejich začlenění do rozhodování vychází US EPA a Global Environmental Management Initiative z následující jednoduché struktury [1]:

- náklady označované jako „základní“, popř. „běžné“, kterým je třeba především věnovat pozornost při manažerském rozhodování,
- náklady, které jsou skryty v režii nebo nákladech na výzkum a vývoj, které jsou zkruseny nesprávnou alokací na střediska, nebo jsou jednoduše zcela „přehlíženy“ – tyto náklady se označují jako „skryté“, „podmíněné“, „méně patrné“ apod.

V různých podnicích mohou být environmentální náklady obsaženy v obou uvedených kategoriích. Příklady **environmentálních nákladů** jsou znázorněny na obr. 1.

Základní náklady – conventional costs – tvoří spotřebované suroviny a služby, odpisy dlouhodobého majetku a spotřeba práce. Dají se určit z účetního systému podniku a z investičních rozpočtů, ale nejsou obvykle považovány za „environmentální“ náklady. Avšak snížení spotřeby surovin a služeb, snížení opotřebení dlouhodobého majetku a vznik menšího množství odpadu je environmentálně výhodnější vzhledem k tomu, že dochází k menšímu poškozování životního prostředí a snižuje se spotřeba neobnovitelných přírodních zdrojů.

Potenciálně skryté náklady – potentially hidden costs – (jak je zřejmé z obr. 1) jsou rozděleny do těchto skupin:

1. náklady vynaložené před zahájením aktivity – vznikají ještě před uvedením příslušného zařízení do provozu nebo před zahájením procesu. Mohou obsahovat náklady související s umístěním, s návrhy výrobků a procesů, které jsou šetrné k životnímu prostředí, s působením na dodavatele,

aby i jejich produkty a procesy byly environmentálně příznivé, s vyhodnocením alternativního vybavení na kontrolu znečištění apod. Ať už jsou uvedené náklady klasifikovány jako režijní nebo jako náklady na výzkum a vývoj, velice často jsou v praxi opomíjeny, protože manažeři a analytici se zaměřují především na provozní náklady procesů a zařízení. Přičemž je naprosto jasná ta skutečnost, že o **výši provozních nákladů se rozhoduje** v naprosté většině případů **už v okamžiku navrhování a projektování** procesu nebo zařízení.

2. náklady na požadované environmentální činnosti a dobrovolné environmentální náklady – vznikají při provozu zařízení nebo při zavedení a používání procesu. Tyto náklady jsou v naprosté většině podniků součástí režijních nákladů a management a analytici jim tudíž nevěnují náležitou pozornost při každodenním řízení a rozhodování. Jejich významnost je velmi obtížné posoudit – rozhodování o nich je prováděno v rámci managementu režijních nákladů.
3. environmentální náklady vynakládané po zrušení příslušné aktivity (v souvislosti s ní) – s těmito náklady se většinou při rozhodování nepočítá vůbec. Přitom uvedené náklady mohou významným způsobem ovlivnit náklady podniku v budoucnu. Patří sem např. náklady související s uzavřením a zastavením provozů a laboratoří, kde se pracovalo s nebezpečnými materiály, s uzavřením skládek, s uvedením např. nádrží na zachycování nebezpečných látek do původního stavu apod. Jedná se většinou i o náklady, které je třeba vynaložit na dosažení souladu s platnými pravidly a předpisy, z nichž mnohé v době, kdy se o zavedení aktivity rozhodovalo, nebyly vůbec v platnosti, nebo byly v průběhu provozu zpřísněny apod.

Obr. 1 ukazuje různé příklady potenciálně skrytých environmentálních nákladů, které vznikají před zahájením příslušné aktivity, v průběhu provozu, ale i po skončení v rámci přizpůsobení se environmentálním zákonům, ale i příklady nákladů vynakládaných „dobrovolně“ nad rámec souladu s environmentálními předpisy. Součástí potenciálně skrytých environmentálních nákladů jsou tedy:

- náklady, které vznikají jako reakce na znečišťování v minulosti a které nesouvisejí se současnými procesy a procesy,

- náklady na omezování znečištění, jeho odstraňování nebo zmírňování, nebo náklady na prevenci znečištění související se stávajícími provozy a procesy,
- náklady na prevenci nebo redukci znečištění z budoucích provozů nebo procesů.

Pro manažerské rozhodování je však třeba vzít v úvahu i další environmentální náklady.

Podmíněné náklady – contingent costs – představují náklady, které mohou, ale nemusí vzniknout v budoucnosti v souvislosti s environmentálními problémy. Uvedené náklady jsou nejčastěji popisovány např. těmito charakteristikami: jejich očekávaná hodnota, jejich rozsah, pravděpodobnost dosažení určité krajní hodnoty (ta může být vyjádřena např. určitou peněžní částkou) apod. Jejich součástí mohou být např. budoucí náklady na nápravu nebo kompenzaci

v souvislosti s vypuštěním kontaminujících látek do životního prostředí, budoucí závazky vzniklé v souvislosti s následky uvolnění různých komponent do prostředí a další. Uvedené náklady by mohly být nazývány také „podmíněné závazky“ nebo „podmíněné náklady z odpovědnosti“.

Náklady související s image a vzájemnými vztahy – image and relationship costs – jsou vynakládány pro ovlivnění subjektivních vjemů a dojmů zainteresovaných skupin – zákazníků, zaměstnanců, regulátorů, veřejnosti, investorů atd. Uvedené náklady by mohly být také označovány jako „náklady na image“ nebo „vztahové náklady“. Tato nákladová kategorie může obsahovat např. náklady související s veřejnými aktivitami podniku na ochranu životního prostředí (např. „dobrovolná“ výsadba

Obr. 1 Příklady environmentálních nákladů [1]

Potenciálně skryté náklady		
Požadované	Před zahájením aktivity (projektu)	Dobrovolné (nad požadovaný rámec)
hlášení, oznámení	studie stanovišť (umístění)	vztahy s veřejností v daném místě ekoznačení
vykazování	příprava stanoviště	monitorování, testování
monitorování, testování, zkoušky	povolovací a schvalovací řízení	výcvik, výchova
studie, modelování	výzkum a vývoj	audity
nápravná opatření	engineering, zabezpečení	působení na dodavatele, výběr dodavatelů
vedení záznamů plány	instalace	zprávy o vlivu podniku na životní prostředí
výcvik, výchova, školení		pojištění
dozory, dohledy, kontroly prokazování	Základní náklady	plánování
označování připravenost	výrobní zařízení budovy	studie proveditelnosti
zařízení na ochranu ŽP	materiály	výzkum a vývoj
lékařský dozor	práce	nápravná opatření, recyklace
environmentální pojištění	dodavatelé	environmentální studie
finanční zabezpečení	distribuční síť	ochrana habitatu, vodních ploch a mokřadů
regulace znečišťování reakce při možných únicích	služby konstrukce zůstatková hodnota	krajinotvorba a terénní úpravy další environmentální projekty
management srážkové vody	Po zrušení aktivity (projektu)	finanční podpora hnutí „zelených“, popř. různých výzkumů
management odpadů	uzavření a demontáž provozů	
poplatky, popř. daně	likvidace (prodej) majetku	
	péče po uzavření	
	dozory stanoviště (průzkumy daného místa)	
Podmíněné náklady		
náklady na zabezpečení shody v budoucnu pokuty, penále	nápravná opatření	soudní výlohy náhrada hospodářských škod
reakce na budoucí požadavky	škody na majetku, na zdraví	škody na přírodních zdrojích
Náklady související s image a vzájemnými vztahy		
image podniku	vztahy s odbor. pracovníky vztahy se zaměstnanci	vztahy s věřiteli, investory
vztahy se zákazníky vztahy s dodavateli	vztahy s regulátory vztahy s pojišťovateli	vztahy s okolím (v rámci komunity)

stromů v obci) apod. Přínosy plynoucí z vynaložení těchto nákladů jsou mnohdy velmi vysoké.

United States Environmental Protection Agency [1] dále poukazuje na **dvě hlavní kategorie environmentálních nákladů**:

- náklady, které přímo „dopadají“ na podnik – tzv. **podnikové environmentální náklady** a
- náklady vyplývající z dopadů na jednotlivce, společnost a životní prostředí, za které podnik nese odpovědnost (nehradí je) – tzv. **externality**.

Obr. 2 je grafickou prezentací rozdílů mezi podnikovými environmentálními náklady a externalitami.

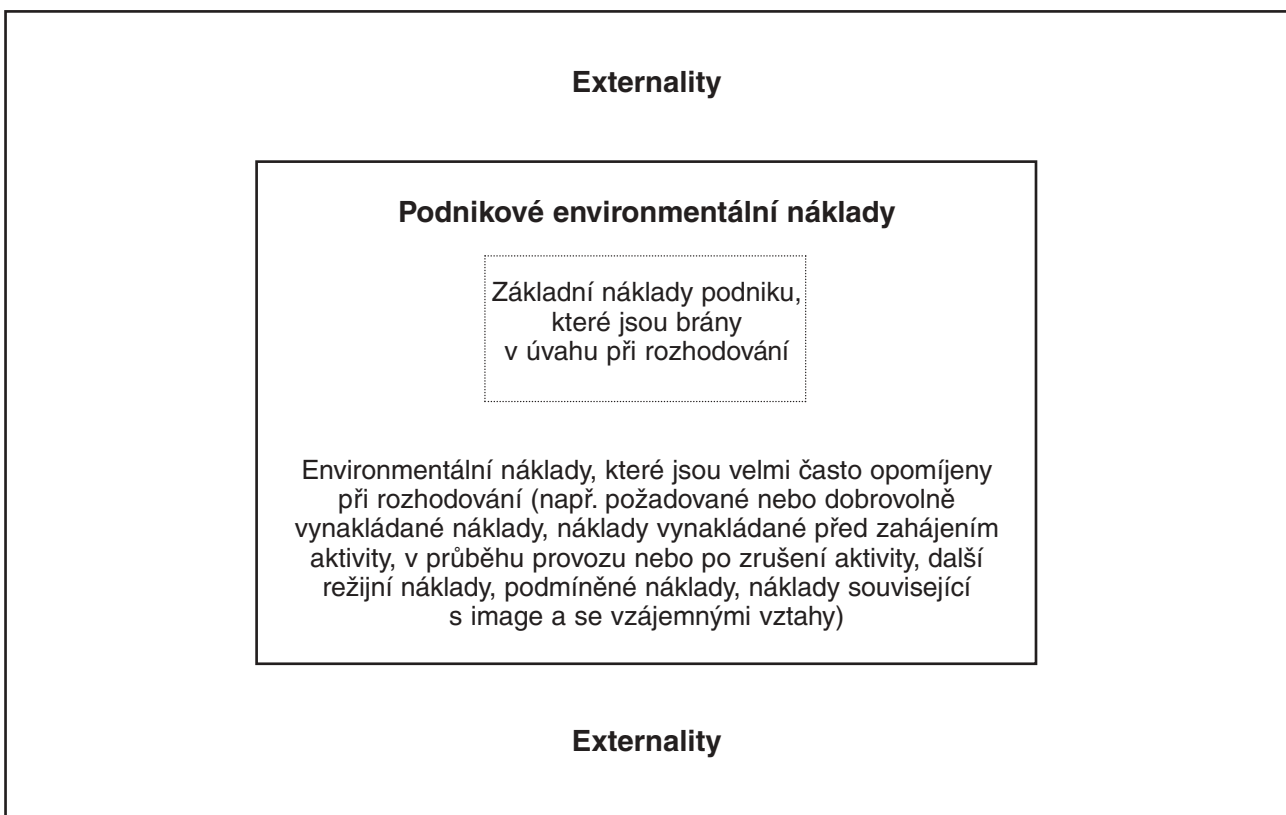
Vnitřní box na obr. 2 zahrnuje základní náklady podniku, které jsou obvykle velmi pozorně sledovány (např. spotřebovaná práce, spotřebované materiály). Mnohé z uvedených nákladů lze přímo přiřadit odpovědným procesům, výrobkům nebo službám, což je úkolem manažerského (nákladového) účetnictví. Informace o těchto nákladech jsou součástí různých rozhodovacích úloh, např. finančních hodnocení, hodnocení efektivity, vyhodnocování investic apod. Z obr. 2 je zřejmé, že základní náklady jsou však pouze součástí nákladů podniku. Další složkou podnikových nákladů jsou náklady, které jsou při podnikatelském rozhodování velice často opomíjeny (např. různé režijní náklady), i když jejich výše a význam nejsou mnohdy zanedbatelné. Tyto „přehlížené“ náklady mohou být v mnoha rozhodovacích úlohách relevantními náklady. Pod pojmem **podnikové environmentální náklady** je třeba si tedy představit environmentální náklady vznikající podniku v souvislosti s podnikáním, které mu jsou přičteny na vrub, tzn. za které nese odpovědnost. Výše těchto nákladů ovlivňuje výsledek hospodaření podniku.

Externality (zde se rozumí negativní externality) představují náklady, které souvisejí s dopady podnikových činností, výrobků a služeb na prostředí a společnost, za které však podnik nese odpovědnost, tzn. externality mu nejsou přičteny na vrub. Externality zahrnují:

- environmentální znehodnocování, za které podnik není ze zákona odpovědný,
- nepříznivé dopady na člověka, jeho majetek a jeho blahobyt (např. následné dopady emisí apod.), jejichž kompenzaci právní systém nepožaduje.

Součástí externalit jsou tedy např. škody způsobené na řekách vlivem vypouštění znečištěných odpadních vod, škody způsobené na ekosystémech ukládáním odpadů nebo škody na lidském zdraví, zapříčiněné vypouštěním škodlivých emisí do vzduchu. Všechny tyto náklady jsou důsledkem činností podniků, které však za tyto škody většinou neplatí. Vzhledem k tomu, že zákony týkající se znečišťování životního prostředí jsou různé v různých státech, může být hranice mezi podnikovými environmentálními náklady a externalitami rovněž velmi rozdílná. Řada států vyvíjí velké úsilí, aby za externality nesl odpovědnost ten subjekt, který je vyvolal, tzn. je velká snaha **internalizovat externality**. V současné době je stanovení výše externalit velmi obtížné a mnohdy velmi kontroverzní. Některé podniky (především v severní Americe) se snaží zmírnit dopady svých činností, výrobků a služeb na prostředí a společnost, pokouší se stanovit výši externalit a začlenit je do rozhodování. Snahou některých organizací (např. US EPA) je, aby podniky nebraly při rozhodování v úvahu pouze environmentální náklady vznikající podniku, ale aby své úvahy rozšířily i o externality

Obr. 2 – Podnikové environmentální náklady a externality [2]

a i ty začlenily do procesu rozhodování (i když budou externality vyjádřeny pouze kvalitativně).

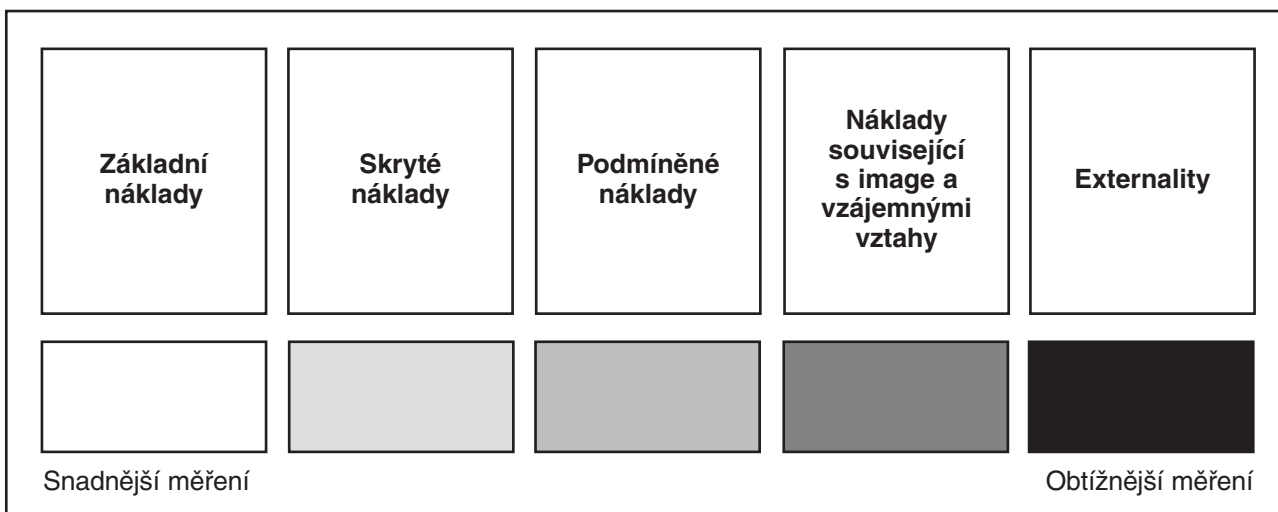
Identifikaci podnikových environmentálních nákladů a externalit by mohla napomoci koncepce **životního cyklu**. Pod pojmem životní cyklus se rozumí „po sobě jdoucí provázaná stadia systému výroby od získávání surovin nebo tvorby přírodních zdrojů ke konečnému zneškodnění“ (podle ISO 14040). Hodnocení životního cyklu (Life – Cycle Assessment, zkráceně LCA) představuje zhodnocení účinků na životní prostředí související s jakoukoliv posuzovanou činností od počátečního dobývání surovin až do chvíle, kdy se všechny hmotné zbytky zase do země vrátí. Pojetí životního cyklu zahrnuje nejenom podnikové environmentální náklady, ale je charakteristické

životního prostředí, v podstatě zlepšuje své ekonomické výsledky, přitom však nevidí skryté potenciální náklady vyvolané znečištěním životního prostředí v důsledku běžného procesu výroby, které jsou mnohem vyšší.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že v mnoha případech je velmi obtížné spolehlivě ocenit a měřit jednotlivé environmentální náklady (viz obr. 3).

Na environmentální náklady je možné se dívat z různých úhlů pohledu. Členění environmentálních nákladů, které předkládá US EPA a Global Environmental Management Initiative, je podle názoru pracovní skupiny velmi užitečné pro identifikaci environmentálních nákladů, uvědomění si jejich šíře a tím i možnosti jejich začlenění do rozhodovacích pro-

Obr. 3 – Spektrum environmentálních nákladů [1]

systematičtějším a komplexnějším hodnocením dopadů způsobených podnikovými aktivitami.

Obecně lze tedy konstatovat: Externality, které nejsou oceněny trhem, nevcházejí do vnitřní kalkule ekonomických aktivit, a tudíž ani subjektů, které je vyvolávají. Negativní externality představují tedy určitý únik z podnikových nákladů subjektů, které je způsobují, a jejich přenesení na někoho jiného bez jeho souhlasu. Je zřejmé, že podniky na rozdíl od společnosti budou opatření na ochranu životního prostředí hodnotit jen z hlediska těch škod, které se jich přímo dotýkají. I když se v praxi provádí internalizace externalit pomocí nástrojů makroekonomické environmentální politiky (např. pokut, poplatků, environmentálních daní apod.), je většinou tato internalizace neúplná a podniky nepocítují ekonomické následky všech škod, jež společnosti vznikají. Škoda, kterou je podnik ochoten zvažovat, je proto vždy nižší než skutečná škoda celková. V některých případech, kdy postihy za znehodnocení životního prostředí neexistují, anebo jsou nižší než celkové náklady spojené s realizací a provozem environmentálního zařízení, podnik absencí tohoto zařízení, tj. znehodnocováním

cesů, které v podniku probíhají v rovině strategické, taktické i operativní. Smyslem začlenění environmentálních nákladů do rozhodování je snaha o postihu všech skutečností, které by byly přínosem pro ochranu životního prostředí. Využití uvedených informací jako východiska pro rozhodování by mělo směřovat k environmentálně příznivým řešením, která však jsou spojena i s ekonomickými přínosy.

Literatura:

1. EPA: *An Introduction to Environmental Accounting As A Business Management Tool: Key Concepts And Terms*. (EPA 742-R-95-001) United States Environmental Protection Agency, Office of Pollution Prevention And Toxics (MC 7409), Washington D.C. 1995
2. White, A., L., Becker, M., Savage, D., E.: *Environmentally Smart Accounting: Using Total Cost Assessment to Advance Pollution Prevention*. Pollution Prevention Review, Summer 1993, 247 – 259
3. *Mezinárodní účetní standardy 2000*. HZ Praha, Praha 2000

**Ing. Jaroslava Hyršlová, Ph.D.,
Univerzita Pardubice**

¹ Podmíněný závazek je podle Mezinárodních účetních standardů [3] definován jako – pravděpodobný závazek, který vznikl jako důsledek událostí v minulosti a jehož existence bude potvrzena pouze tím, že dojde nebo nedojde k jedné nebo více nejistým událostem v budoucnosti, které nejsou plně pod kontrolou podniku, nebo – existující závazek, který vznikl jako důsledek událostí v minulosti, avšak není vykázan, protože není pravděpodobné, že k vyrovnání závazku bude nezbytný odtok prostředků představujících ekonomický prospěch, nebo částka závazku nemůže být s dostatečnou mírou spolehlivosti vyčíslena.

Brněnská pobočka VÚV T.G.M.

Brněnská pobočka jako sekce VÚV T.G.M. a samostatné pracoviště se sídlem v Brně pokrývá působnost ústavu převážně v regionu povodí Moravy. Svou odbornou činnost zaměřuje především na systémovou ochranu vod v životním prostředí, přičemž respektuje jejich racionální využívání a funkci v krajině. V současné době rozvíjí rovněž činnosti související s nakládáním s odpady a s integrovaným přístupem k prevenci znečištění životního prostředí.

Převážnou část náplně její činnosti tvoří řešení koncepčních, metodických a výzkumných úkolů nebo jejich dílčích částí, projektů, programů či plánů, jejichž dominantním zadavatelem je MŽP. Další náplň tvoří granty, expertizy, posudky, spolupráce na mezinárodních projektech, popř. na úkolech spojených s hraničními vodami. Celkem jde o 40 – 50 různých úkolů ročně s celkovým finančním objemem přibližně 28 mil. Kč.

Nedílnou součástí pobočky jsou laboratoře zajišťující především primární data nezbytná pro řešení uvedených úkolů a projektů, dále řešící samostatné nebo dílčí analytické a metodické úkoly a poskytující laboratorní analýzy, včetně poradenství a speciálního analytického servisu. Laboratoře mají zaveden vnitřní systém řízení jakosti a jsou držitelem Osvědčení o správné činnosti laboratoře.

Výsledky odborné činnosti pobočky jsou přednostně poskytovány veřejné správě a jsou podkladem pro tvorbu a uplatňování státní politiky v oblasti vod. Odbornou a výzkumnou podporu účasti ČR v mezinárodních aktivitách v povodí Moravy zajišťuje k tomuto účelu zřízené středisko pobočky. V zájmu komplexnosti, kvality a objektivnosti poskytovaných výsledků řešení spolupracuje pobočka kromě ostatních pracovišť ústavu s řadou vědeckých, výzkumných a odborných pracovišť zabývajících se danou problematikou u nás i v zahraničí.

Organizačně je činnost pobočky rozdělena do čtyř oddělení, jejichž zaměření je patrné z dalšího textu.

Oddělení hospodaření s vodou

Je zaměřeno na širokou škálu problematik souvisejících s managementem nakládání s vodami a s příbuznými obory ochrany podzemních a povrchových vod z hlediska udržitelnosti jejich využívání a na problematiku ochrany území před škodlivými účinky vod.

V současné době jsou stěžejní úkoly oddělení zaměřeny na tyto okruhy problémů:

- návrh nové koncepce systému vodohospodářského plánování, včetně vypracování prováděcích předpisů a metodik, splňujících požadavky Rámcové směrnice EU;
- návrh nového systému sběru a zpracování dat pro vodohospodářské činnosti a pro potřeby reportingu Evropskému společenství;
- výzkum metod analýzy, hodnocení a modelování hydrologických jevů, zejména pro epizody extrémního povrchového odtoku z velkých celků povodí;
- návrh optimálních systémů ochranných opatření před účinky povodní v dílčích povodích;
- vývoj metod a praktická aplikace kvantitativní a kvalitativní vodohospodářské bilance v běžném

roce a za pětiletá období;

- modelování plošného znečištění ze zemědělských půd – aplikace modelu SWAT v severní části Třeboňské pánve a v části povodí vodní nádrže Švihov;
- sledování skládek v povodí řeky Moravy se zaměřením na přímé ovlivnění vodárensky využívaných zdrojů a výluhy ze skládek do bilance živin;
- zabezpečení vyjadřovací a posuzovací činnosti na všechny nové aktivity ovlivňující stav vod a jejich udržitelné užívání;
- spolupráce na aktualizaci a údržbě databází informací o vodních tocích, mapovém zobrazení vodohospodářských prvků a jiných entit, včetně přípravy mapových podkladů v prostředí GIS;
- popularizace poznatků a školení zaměstnanců veřejné správy zejména v oboru ochrany před povodněmi;
- tvorba videopořadů usnadňujících projednávání otázek povodňové ochrany s veřejností a prezentace zmíněných témat na internetových stránkách ústavu s možností veřejné diskuse k příslušné problematice;
- řízení a koordinace prací na třetí etapě Projektu Morava a zpracování dílčích úkolů zaměřených na ochranu podzemních vod;
- posuzování vlivů koncepcí a významnějších lokálních projektů na životní prostředí s prioritním zaměřením na posouzení vlivu na vodní složku prostředí.

Jako příklad široké škály problematik řešených v oddělení lze uvést např. úkol „*Koncepce systému vodohospodářského plánování a institucionální reforma*“, kde jsou v úzké spolupráci se sekci 23 v Praze formou analýz a návrhů připravovány podklady pro legislativní zajištění procesů vodohospodářského plánování, a to v souladu s požadavky Rámcové směrnice pro činnost Evropského společenství v oblasti vodní politiky. Přitom je třeba navazovat i na vysokou úroveň soustavné koncepční činnosti ve vodním hospodářství České republiky a Československa, rozvíjenou již od první poloviny dvacátého století. Průběžné výsledky prací a postupná příprava konkrétních prováděcích předpisů a metodik je veřejně publikována na speciálních internetových stránkách ústavu s možností veřejné diskuse.

Na úseku povodňové problematiky jde o celou škálu dílčích úkolů hydrologie, vodního hospodářství, ale také podpory tvorby legislativních nástrojů atd., do kterých se promítají neurčitosti vyplývající zejména z nahodilosti příčinných jevů povodní. V rámci úloh aplikovaného výzkumu jsou navrhovány a ověřovány efektivní přístupy, jejichž cílem je zmírnit zmíněnou neurčitost, kodifikovat vhodné přístupy

a obecné návrhy rychle promítnout do konkrétních řešení v konkrétním povodí. Z výzkumu metod či nástrojů analýzy a hodnocení povodňových situací jde např. o modely složitých vodohospodářských systémů ochrany s možností simulace operativního řízení, modely krátkodobé hydrometrické předpovědi, koncepční srážko-odtokové modely odhadu příčinné odezvy pro nekalibrovaná povodí, relační databáze povodňových situací pro rozsáhlá povodí atd. Studie odtokových poměrů ucelených povodí za povodňových situací jsou jedním z výstupů, ve kterém jsou kvantifikovány jak parametry příčinných jevů, tak současně hledána optima možných systémů ochrany.

V r. 2001 byl rovněž dokončen videofilm „*Povodně a lidé - učme se s nimi žít*“, distribuovaný ve 150 kopiích vodohospodářským organizacím, úřadům a školám, který stručnou a názornou formou umožňuje seznámit veřejnost s nejpodstatnějšími příčinami povodní a z toho vyplývajícími nejefektivnějšími možnostmi ochrany před jejich účinky. V současnosti je připravován další film s názvem „*Povodňové starosti starosty*“, který bude zaměřen na názorné seznámení s riziky povodňového ohrožení obcí, s možnostmi eliminace těchto nebezpečí, s povinnostmi uloženými povodňovým orgánům nejnižší úrovně a s cestami nápravy nevyhovujícího stavu.

Oddělení jakosti vod

Prioritním úkolem je sledování a hodnocení změn jakosti povrchových vod s cílem přispět co nejefektivněji k ochraně těchto vod a jejich ekosystémů. Předmětem činnosti oddělení je zajišťovat zejména:

- sledování, hodnocení, modelování a prognózování jakosti povrchových vod, včetně aplikace nových způsobů hodnocení;
- zpracování bilance jakosti vody, včetně saprobiologického monitoringu;
- sledování a hodnocení vlivu plošného a difuzního znečištění na jakost povrchových vod;
- modelování látkových toků živin v dílčích povodích;
- hodnocení informací o stavu a vývoji zdrojů znečištění a jejich vlivu na kvalitu povrchových vod, zpracování návrhů strategických plánů a opatření pro podporu výkonu státní správy;
- hodnocení vhodnosti a účinnosti alternativních technologií čištění odpadních vod;
- zpracování návrhů a doporučení směřujících ke komplexní ochraně a obnově vodních ekosystémů;
- hodnocení stavu a návrhy optimalizace doprovodné vegetace vodních toků;
- vypracování koncepcí a metodických postupů revitalizace vodních toků;
- zpracování metodických postupů a příprava podkladů potřebných k aplikaci Rámcové směrnice EU;
- odbornou a výzkumnou podporu mezinárodních aktivit v povodí Dunaje v rámci MKOD, odbornou podporu nadnárodních projektů a harmonizaci a koordinaci přístupů na národní a mezinárodní úrovni;
- spolupráci při řešení problematiky hraničních vod se Slovenskem;
- metodickou činnost zaměřenou na stanovení hodnot minimálních průtoků v tocích.

Nejvýznamnější je účast pracovníků oddělení na řešení jednoho ze tří stěžejních projektů zaměřených na problematiku ochrany vod na území České republiky – *Projektu Morava III*. Cílem je řešení komplexní ochrany jakosti vod a vodních ekosystémů v povodí řeky Moravy, které vychází ze záměrů Státní politiky životního prostředí ČR a požadavků mezinárodních aktivit v povodí Dunaje. Řešení je konkrétně zaměřeno na snížení znečištění vypouštěného z bodových a plošných zdrojů, komplexní zhodnocení jakosti vod, sedimentů a bioty v tocích, zhodnocení stavu využívaných podzemních vod a na funkci a ochranu mokřadů. Syntéza výsledků jednotlivých etap řešení přináší řadu významných poznatků a údajů o stavu vod a vodních ekosystémů a umožňuje formulovat návrhy opatření směřujících ke snížení zátěže vod a říčních ekosystémů, zvýšení efektivity kontroly jakosti vod a účinnosti realizovaných opatření.

Za neméně významnou lze označit účast pracovníků oddělení jakosti vod na práci střediska pro mezinárodní aktivity v povodí Moravy. Klíčovou aktivitou je zde účast pracovníků oddělení jako zástupců ČR v expertních skupinách zaměřených na hodnocení jakosti vod, emisí a ochranu ekosystémů v rámci Mezinárodní komise na ochranu Dunaje.

Jednou z činností vycházející z mezinárodních aktivit EHK OSN na úseku monitorování a hodnocení hraničních toků je spolupráce pracovníků oddělení se slovenskou stranou na *Pilotní studii řeky Moravy*. Na základě Memoranda o porozumění se oba státy zavázaly ke společné účasti na projektu ověřujícím Směrnici pro monitorování a hodnocení hraničních toků. Projekt koordinovaný holandským ústavem RIZA postoupil z fáze inventarizace a identifikace klíčových problémů do fáze doporučení optimálních postupů implementace uvedené evropské směrnice.

Oddělení laboratoří

Laboratoře pobočky zajišťují především:

- chemické, fyzikálně-chemické, fyzikální, biologické, mikrobiologické, toxikologické a radiochemické analýzy všech typů vod (povrchových, podzemních, pitných, srážkových a odpadních) a pevných materiálů vodního prostředí (sedimentů, kalů, plavenin, biologického materiálu);
- uplatňování a rozvoj metod biomonitoringu pomocí makrozoobentosu, včetně udržování databanky informací pro ČR, stanovení saprobního indexu a zhodnocení biologického stavu toku;
- rozvoj, prověřování a zavádění nových nebo převzatých metod v oblasti hydrosféry (normy ISO, EN aj.) v souladu s EU;
- zpracování dat o jakosti vod, sedimentů a plavenin pro projekty řešené v rámci ústavu i mezirezortní spolupráce;
- laboratorní zázemí pro odbornou činnost pobočky;
- speciální analytický servis a poradenství;
- poradenskou, konzultační a expertizní činnost v oblastech hydrochemie, hydrobiologie, mikrobiologie, radiologie, ekologie apod.

Laboratoř provádí analýzy všech typů vod i pevných materiálů v širokém rozsahu ukazatelů od *základních přes těžké kovy až po stanovení specifických organických látek* (pesticidů, polychlorovaných

bifenylů, polycyklických aromatických uhlovodíků, těžkých organických látek a zjišťování neznámých organických sloučenin pomocí GC-MS).

Kvalita analýz je zajištěna nadstandardním přístrojovým vybavením a kvalifikovaným nezávislým a nestranným týmem odborníků. Těžištěm řešených úkolů je sledování současného stavu a vývoje jakosti povrchových vod, toků a nádrží se zaměřením na *speciální polutanty* (anorganické i organické), zpracovávání získaných výsledků analýz (např. jako podkladu pro návrhy opatření), včetně vývoje a zavádění nových analytických metod.

V současnosti laboratoř ověřuje relativně novou a perspektivní metodu *sledování organických polutantů* ve vodě pomocí *semipermeabilních membrán* (SPMD). Tato metoda umožňuje získat informace o průměrném obsahu širokého spektra organických polutantů (PCB, OCP, PAU, chlorfenoly, dioxiny a řada dalších) v monitorovaném profilu v období několika (4 – 8) týdnů. Vzhledem k používání membrán vlastní produkce se jeví způsob tohoto monitoringu i cenově výhodný. K dalším výhodám SPMD patří zejména možnost archivace exponovaných membrán (s možností pozdější analýzy vybraných polutantů) a výrazné snížení hodnoty meze stanovitelnosti a detekce u většiny sledovaných sloučenin. Na základě konkrétních požadavků je laboratoř schopna zabezpečit rozšíření metody pro sledování dalších organických mikropolutantů.

Z oblasti vlivu jaderné elektrárny Dukovany a území těžby a úpravy uranové rudy v Dolní Rožince jsou podle zaměření úkolů stanovovány též ukazatele *radiochemické*. Velmi široké spektrum stanovení zau-

jímají rovněž *mikrobiologická stanovení, biologické analýzy* (chlorofyl a, trofický potenciál vody aj.) a *testy toxicity* (na řasách a na bezobratlých). Na pracovišti byla vybudována laboratoř molekulární biologie, která se zabývá identifikací bakterií z vod polymerázovou řetězovou reakcí.

Z biologických metod se pracoviště laboratoř zaměřuje na metody založené na *hodnocení společenstev makrozoobentosu*, a to jak s ohledem na jakost povrchových tekoucích vod (saprobní index, ASPT, BMWP skóre, BBI atd.), tak s ohledem na hodnocení biologického stavu toků. Pro hodnocení biologického stavu toků byl v minulých letech na pracovišti vyvinut Predikční systém PERLA. V současné době se pracoviště podílí na zavádění metodiky Predikčního systému PERLA do praxe, na vývoji jednotných evropských metodik hodnocení ekologického stavu toků (AQEM, STAR, River Habitat Survey) a na implementaci Rámcové směrnice (2000/60/ES).

Oddělení provozu a informatiky

Zajišťuje ekonomické, provozní a technické zázemí pobočky, zahrnující zejména ekonomicko-provozní agendu pobočky, poskytování knihovnicko-informačních služeb, správu a provoz lokální počítačové sítě a mnohé další úkoly.

Uvedený nástin relativně širokého působení brněnské pobočky a dobré výsledky její dosavadní práce dokumentují, jak je naplňováno jedno z hlavních poslání ústavu, kterým je ochrana vod jako základní složky životního prostředí.

*Ing. Jaroslav Zdařil, CSc.,
vedoucí pobočky ÚV T.G.M. Brno*

Ceny nadace Sasakawa uděleny

Japonská nadace Sasakawa ocenila v září nejlepší ekologické projekty, uskutečněné v České republice v roce 2001. Ceny jako již tradičně získaly projekty, které mají nejen význam pro ochranu životního prostředí, ale především pomáhají naplňovat pojem občanská společnost.

Japonská nadace Sasakawa Peace Foundation (SPF) spolu s Fondem Sasakawa pro střední Evropu (SCEF) uspořádaly v České republice již po osmé veřejnou soutěž o nejlepší projekty v oblasti životního prostředí, tentokrát za rok 2001.

Soutěž, vyhlášená letos v červnu, byla jako každoročně určena českým a moravským nevládním, neziskovým organizacím, jejichž projekty byly netechnologické a nekomerční povahy, významně napomohly změnám v přístupu k ochraně životního prostředí a uskutečnily se v souladu s principy trvale udržitelného života a za aktivní účasti veřejnosti.

Po vyhodnocení 15 přihlášených projektů vybrala v září porota tři nejlepší projekty. Tyto výsledky poté schválilo vedení nadace v japonském Tokiu. Tři koneční **vítězové získávají částku šest, čtyři a dva tisíce dolarů** jako odměnu za jejich úsilí na poli rozvoje občanské společnosti. Absolutní vítěz soutěže získává také možnost zúčastnit se týdenního studijního pobytu v Japonsku.

Podle rozhodnutí národní poroty v čele s předsedou Pavlem Šremerem z České inspekce život-

ního prostředí je pořadí oceněných projektů následující:

1. místo: Ochrana fauny ČR za projekt *Světlo pro Prahu*

Citace z projektu:

V České republice je přibližně tři čtvrtě milionu sloupů a stožárů venkovního elektrického vedení. Na těchto zařízeních kvůli používaným technologiím z počátku šedesátých let hyne obrovské množství středně velkých a velkých druhů ptáků. Doslova se jedná o tři čtvrtě milionu nalíčených smrtících pastí, které jsou nastraženy 24 hodin denně.

Výstava Světlo pro Prahu v Národním muzeu byla obrovským mementem – zdrcující jev, který takřka plošně pokrývá celou republiku bez povšimnutí širší veřejnosti, se díky výstavě alespoň na čas stal středobodem zájmu. Ohlas výstavy velice napomohl organizaci Ochrana fauny ČR a jejímu vedoucímu Pavlu Křížkovi v jejich úsilí ekologizovat venkovní elektrické vedení, aby přestalo zabíjet ptáky. Posuzovaný projekt tak splnil obě své role výjimečně dobře:

jen díky zviditelnění problému mohlo ministerstvo životního prostředí dát ekologizaci elektrického vedení do požadavků na privatizaci české elektroenergetiky. Kromě toho byla výstava sama o sobě významným počinem. Umírání ptáků představila lidem v tak syrové a tak přesvědčivé podobě, že musela čelit zákazu. Projekt je navíc příkladem spolupráce všeho druhu: s provozovateli elektrických vedení i státní správou, s médii i dalšími nevládními organizacemi, nově i s uměleckým světem, neboť i pro všechny tvůrce, kteří se na její realizaci podíleli, se stala životním vyznáním.

2. místo: Přátelé přírody za projekt *Aktivizace veřejnosti Ústecka*

Citace z projektu:

Díky našemu projektu veřejnost třikrát prosadila svou. Realizace projektu přinesla změny v přístupu veřejnosti k ochraně životního prostředí na Ústecku. Vytvořením několika precedentů jsme dokázali mimořádně důležitou a potěšující skutečnost, že při správném postupu nemusí být vůle veřejnosti vůbec ignorována.

Třemi kauzami, v nichž Přátelé přírody úspěšně podpořili veřejnost, jsou výstavba hliníkárn v Neštémicích, otevření lomu v Libouchci a záměr vybudovat dva jezy na dolním Labi. Tlak veřejnosti v Neštémicích změnil postoj zdejšího úřadu. V obnovených procesech a odvoláních všichni společně docílili zrušení územní rozhodnutí na výstavbu hliníkárn. Při projednávání vlivu labských jezů na životní prostředí podpořila veřejnost nesouhlasné stanovisko. V diskusi poroty nejvíc zaujalo uspořádání referenda o zřízení lomu v Libouchci. Zúčastnilo se ho 74 procent oprávněných voličů, dvakrát víc, než jich tu chodí k volbám. Devadesát devět procent zúčastněných se vyjádřilo proti lomu. Při takto vyjádřené vůli obce je nepravděpodobné, že by úřady těžbu schválily.

3. místo: Tradice Bílých Karpat za projekt *Bělokarpatký mošt*

Citace z projektu :

Projekt výroby jablečného moštu se dlouhodobě spojuje s nejrůznějšími iniciativami, přičemž jarní bio-jarmark byl první z nich. Přestože na začátku bylo velmi těžké přimět místní občany ke spolupráci a k aktivní účasti na chodu celého projektu a také na přípravě bio-jarmarku, nakonec se mnoho místních zapojilo skutečně s vervou. Příležitost k pořádání jarního bio-jarmarku byla jednorázová (Bartákův hrnec), nicméně v tomto roce připravujeme podobnou akci, a sice „Slavnost jablka“, která proběhne v době jablečné sklizně, tj. na podzim.

I když je projekt Bělokarpatký mošt úspěšná komerční aktivita, dala mu porota přednost před mnoha dalšími projekty, protože projekt velice úspěšně mobilizuje občanská snažení v regionu směrem k ekologickému ovocnářství a zachování zdejších tradičních odrůd ovoce. Je následováníhodným příkladem místní spolupráce – lidí i nejrůznějších ekologických organizací s obcí.

„Jsme rádi, že se soutěže zúčastnilo velké množství organizací“, řekl pan Takashi Shirasu z japonské

Nadace Sasakawa na slavnostním vyhlášení výsledků. „Pečlivě jsem pročetl všechny projekty a musím říci, že řada z nich je jedinečných, rád bych takové viděl i u nás v Japonsku“. Poslanec Miloš Kužvart, který je nejdéle sloužícím členem poroty, ocenil, že japonská nadace podporovala ekologické organizace i v době, kdy byla řada z nich na seznamu teroristických organizací ministerstva vnitra. Zdůraznil, že projekt na ochranu ptactva před dráty elektrického vedení už se úspěšně rozšířil i k našim sousedům do Polska, Maďarska a na Slovensko. „Člověk by nevěřil, jak se dá taky dělat ochrana fauny – tím, že uspořádám drastickou výstavu, kterou navštíví na 120 000 lidí...“

Zástupce vítězné organizace Pavel Křížek pak promítl film, na kterém je jasně vidět obrovské utrpení, které ptákům popálení proudem způsobuje. Film je velmi drastický a působivý a jistě i díky němu dostal ČEZ jako jednu z podmínek privatizace, že do 10 let zabezpečí všechny sloupy elektrického vedení proti dosedání ptactva.

Pla

Vítězné projekty z minulých let

- 1994 Hnutí Duha:** Nakladatelský projekt Poslední generace
- 1995 Hnutí Duha:** Energetické brigády (zateplování budov)
- 1996 EkoWatt:** Energetická ekologizace obce Boží Dar v Krušných horách
- 1997 Sdružení pro ochranu přírodního útvaru vrch Val u Plzně:** Záchrana vrchu Val
- 1998 Děti Země:** Rozemeleme Český kras do cementu?
- 1999 UŽ – Tuž se, Broumovsko!:** Oživení Broumova
- 2000 Ekologický právní servis:** Uspořádání místního referenda v Táboře
- 2001 Ochrana fauny ČR:** Světlo pro Prahu

Pavel Křížek přebírá diplom za vítězný projekt.

Foto: J. Plamínková

Jablečný mošt z Bílých Karpat se stal biopotravinou roku

Titul „Česká biopotravina roku 2002“ získal jablečný biomost občanského sdružení Tradice Bílých Karpat z Hostětína. Slavnostní vyhlášení proběhlo 20. září na Dni ekologického zemědělství v rámci pražského veletrhu zdravého životního stylu Harmonie. Vítěz soutěže získal právo používat na oceněném výrobku logo „Česká biopotravina roku“ a peněžní odměnu ve výši 20 000 Kč.

Prvního ročníku soutěže o nejlepší biopotravinu se zúčastnilo 18 přihlášených výrobků, které hodnotila sedmičlenná komise složená ze zástupců Státního zdravotního ústavu, Kontroly ekologického zemědělství KEZ, Svazu ekologických zemědělců PRO-BIO, Nadace Partnerství a grafického studia Kobra design.

„Biomost z Hostětína nás zaujal zejména vynikající nutriční jakostí čistě přírodního produktu, který je jediným přírodním nealkoholickým ovocným nápojem na českém trhu,“ potvrdil výsledek předseda komise Mgr. Tomáš Růžička za Nadace Partnerství, „velmi dobře bylo hodnoceno užití ekologického vratného obalu a vydařené grafické zpracování etikety, která vhodně propaguje chráněnou známku „bio.“ Komise dále ocenila, že jde o regionální produkt, který napomáhá uchování původních odrůd ovoce v Bílých Karpatech a přispívá k obnově zdejší tradice jeho zpracování.

Vedle ocenění „Česká biopotravina roku 2002“ získaly čestné ocenění společnosti PRO-BIO s.r.o., Staré Město pod Sněžníkem za novou řadu Bio Harmonie, Pekárny KaK spol. s r.o. za čerstvé biopečivo a biotě-

stoviny a Farma Pollau rodiny Abrlových z Pavlova za paletu biokoření.

Soutěž „Česká biopotravina roku 2002“ vyhlásily Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO Šumperk a Nadace Partnerství Brno ve spolupráci s veletržní správou Terinvest, pořadatelem veletrhu Harmonie 2002. Odborným garantem soutěže byla Kontrola ekologického zemědělství

KEZ, o.p.s. Chrudim. Hlavními kritérii hodnocení byla kvalita biopotravin (vhodnost z hlediska zdravé výživy, organoleptické vlastnosti, kvalita zpracování atd.), obal (obalový materiál, grafické zpracování, srozumitelnost a kvalita informací na obalu, využití známky „bio“ atd.) a doplňková hlediska (originalita, původ, regionalita, inovativnost atd.).

**Ing. Radomil Hradil, Ing. Jiří Urban
a Ing. Renata Osladilová,
Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO**

Tel. a fax: 649/214586

Mobil: 603/251916 (Urban), 737/768010 (Osladilová)

E-mail: pro-bio@pro-bio.cz, internet: www.pro-bio.cz

Bioprodukt a Biopotravina jsou definovány zákonem o ekologickém zemědělství č. 242/200 Sb. Bioprodukty jsou suroviny rostlinného nebo živočišného původu, získané v ekologickém zemědělství a určené k výrobě biopotravin, na něž bylo vydáno osvědčení o původu bioproduktu. Mezi bioprodukty patří například zelenina, obiloviny, olejnin, přadné a aromatické rostliny, ale také syrové mléko, vejce nebo maso – veškeré zemědělské produkty. Biopotravina je potrava vyrobená za podmínek uvedených v zákoně o ekologickém zemědělství a splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovenou zvláštními předpisy, na nichž bylo vydáno osvědčení o původu biopotravin.

Svaz ekologických zemědělců PRO-BIO je celostátní nevládní nezisková organizace sdružující rolníky, zpracovatelské a obchodní organizace, spotřebitele, školy a podniky služeb orientující se na produkty z ekologického zemědělství. V současné době tvoří jeho členskou základnu přes 400 podniků zemědělské prvovýroby, s celkovou výměrou 110 000 ha. Společnost se výrazně podílí na tvorbě a novelizaci legislativních norem v ekologickém zemědělství a je aktivním propagátorem ekologického zemědělství v České republice.

Občanské sdružení Tradice Bílých Karpat Hostětín

Jadernička moravská, Kožuchy, Panenské české, Svatojáanky, Rozmarýnky... tato kouzelná jména skrývají pestrou škálu barev, tvarů, vůní a chutí, jimiž se vyznačují plody starých odrůd jablek rostoucích v Bílých Karpatech. Zatímco některé sorty se hodí na přímý konzum, jiné jsou lepší na mošty, víno, destiláty, povidla nebo k sušení. V minulosti se toto ovoce používalo i při léčbě různých onemocnění a dodnes patří do moravské kuchyně. Hrál také důležitou ekonomickou roli jako zdroj obživy místních obyvatel. Zpracování plodů tradičními technologiemi se snaží obnovit občanské sdružení Tradice Bílých Karpat.

Uchování mizejícího bohatství krajových ovocných odrůd bylo jedním z prvotních impulsů pro vznik tohoto občanského sdružení v r. 1998. Sdružení se podílí na mapování starých odrůd ovoce v regionu, na udržování genofondového sadu založeného v roce 1991 u Velké nad Veličkou, na vysazování krajových ovocných odrůd. Trvale je však možné uchovat staré odrůdy ovoce jen tehdy, bude-li zajištěno zpracování jejich plodů. Proto zahájila Tradice Bílých Karpat s pomocí lucemburského ministerstva životního prostředí v roce 2000 výrobu selského moštu, zčásti i v kvalitě bio.

„Jablečný mošt z Bílých Karpat je vyráběn výhradně

z místních odrůd. Vylisovaná šťáva je nefiltrovaná a po pasterizaci je bez jakýchkoliv chemických přísad plněna do skleněných lahví. Rozdíl v chuti je patrný, ochutnejte!“ říká Radim Machů, který má na starosti lisování moštů v Hostětíně. Navíc je stále větší podíl zpracovaných jablek osvědčený Kontrolou ekologič-

kého zemědělství KEZ o.p.s. a hotový mošt nese ochrannou známku BIO.

Více informací:

Tradice Bílých Karpat, Hostětín 4, 687 71 Bojkovice
Tel.: 0633/641040, fax: 0633/641854
e-mail: tbk@ecn.cz, internet www.tradicebk.cz

Ekomapa Ostravy

Ekologická poradna Vita poskytuje bezplatně environmentální poradenství pro veřejnost – radí a pomáhá občanům řešit problémy týkající se životního prostředí. Jednou z forem poradenství je mimo jiné vydávání informačních letáků a publikací. Mezi úspěšné publikace Vity patří Ekomapa Ostravy s informacemi o životním prostředí, vydaná jako příruční pomocník pro ty, kterým není životní prostředí lhostejné.

Informačních materiálů o životním prostředí již bylo napsáno spousta. Často ale bývá problémem všechny informace zaznamenat na jednom místě. Materiál tak může být přesyten informacemi a lidé pak snadněji některé z nich přehlédnou, nepřečtou. Mapa je ale něco jiného, je lákavá, čtivá a pro lidi atraktivní. V Ekomapě Ostravy jsou zanesena témata, která občany zajímají, jako např. odpady, zeleň ve městě, biopotraviny.

O úspěšnosti Ekomapy svědčí nejlépe to, že náklad 1000 kusů byl rozebrán během několika hodin a že zájem občanů o ni nadále přetrvává. Je vidět, že se občané zajímají o životní prostředí v okolí svého bydliště (např. kde se v blízkosti jejich bydliště nachází kontejner na separovaný odpad, proč se kácí stromy v blízkém parku, kudy vede nejbližší cyklostezka...) a jsou ochotni pro jeho zlepšení něco udělat (např. začít odpad separovat, uklidit černou skládku v přírodní rezervaci...).

Proto chystáme její další vydání ve větším nákladu, aby se dostala do rukou co nejvíce zájemcům. V novém vydání budou zohledněny připomínky a podněty občanů, které od začátku evidujeme.

Její úspěšnost je dále možné vidět i v tom, že se stala inspirací pro ostatní – zájem o „vlastní“ Ekomapu projevila další města prostřednictvím přátelských poraden v rámci STEP. Pro obec to může být bezesporu zajímavá forma, jak informovat lidi o věcech týkajících se životního prostředí, jak zvýšit jejich zájem o životní prostředí a o jeho zlepšení, jak je podpořit k aktivitě a k tomu, aby sami pro zlepšení životního prostředí chtěli něco udělat.

Ostravská Ekomapa je první svého druhu v České republice. Je vytištěná na formátu A1 a skládá se, jako každá „správná“ mapa, ze samotného mapového listu (v měřítku 1 : 18 000), na jehož rubu je doplněna textovou částí.

Mapový podklad poskytlo Statutární město Ostrava. V mapové části nalezneme environmentální

vitaova@ova.comp.cz □ www.vitaova.cz

Tel., fax: 069 / 661 6155 nebo 661 1158

informace o Ostravě – chráněná území, významné krajinné prvky, památné stromy, stanice na měření imisí, čistírny odpadních vod, sběrný odpadů, kontejnery na separovaný odpad, síť cyklostezek, prodejny biopotravin a další. Celkem bylo do Ekomapy zaneseno 19 mapových prvků. Sběr dat probíhal v roce 2001 – podíleli se na něm také dobrovolníci Vity a studenti navštěvující Ekolyceum, byly oslovovány příslušné instituce a organizace.

Textová část na rubu mapy přináší informace a rady, kam se lidé mohou obrátit v jednotlivých pří-

padech možného ohrožení životního prostředí, tak aby se problém řešil na správném místě a s dostatečnou pružností. Text je rozdělen do osmi tematických kapitol (Zeleň, Zvířata, Voda, Ovzduší, Odpady, Veřejný pořádek, Hluk, Stavby). V každé kapitole jsou uvedeny příklady nejčastějších otázek k tématu včetně odpovědí doplněné kontakty na instituce, na které je třeba se obrátit. Na závěr je uveden seznam sběren druhotných surovin v Ostravě, jednotlivé úřady městských obvodů a přehled nejdůležitějších institucí v oblasti životního prostředí ve městě.

Nevýhodou Ekomapy Ostravy je to, že při zvoleném měřítku (1 : 18 000) nebylo možné na mapovém listu zobrazit celé území Ostravy a okrajové části města tak v mapě chybějí. Dané měřítko bylo použito pro zachování přehlednosti mapy. Ekomapa je ale k dispozici také v digitální formě. Digitální podoba pokrývá celé město a umožňuje interaktivně zobrazovat další informace k prvkům na mapě, např. k památným stromům jsou připojeny informace o jejich věku, výšce, jejich český i vědecký název... Digitální zpracování zároveň umožňuje měnit měřítko mapy a zobrazovat ji v detailu.

Ekologická poradna kromě environmentálního poradenství pořádá semináře a besedy pro zástupce veřejné správy, veřejnost, podnikatele, nabízí obcím např. návrh odpadové kampaně včetně výtvarného i textového zpracování informačních materiálů, nabízí pomoc při vedení jednání a při psaní projektů. V prostorách ekologické poradny se nachází environmentální knihovna s více než 2200 tituly knih, časopisů a videokazet a s dalšími informačními materiály.

**Mgr. Šárka Kalousková,
Ekologická poradna Vita**

Ministr a velvyslanec slavili Evropský den bez aut

Ministr životního prostředí Libor Ambrozek a velvyslanec Evropské komise v České republice Ramiro Cibrián se zúčastnili Evropského dne bez aut v Českých Budějovicích. V neděli 22. září 2002 odjeli ráno společně z Prahy vlakem do Českých Budějovic. Průběh návštěvy zachycuje naše fotoreportáž.

1. Primátor Českých Budějovic Miroslav Tetter (uprostřed) a další představitelé města vítají ministra Ambrozka a velvyslance Cibriána na vlakovém nádraží.

2. Společně všichni došli pěší procházkou na náměstí Přemysla Otakara II., kde se konaly hlavní akce k Evropskému dni bez aut.

3. Na náměstí, které bylo uzavřeno pro auta, si ministr vyzkoušel jízdu na tříkolce pro postižené....

4. ...a dětem nakreslil vláček

5. Ramiro Cibrián se zúčastnil soutěží pro děti.

6. Ministr a velvyslanec si prohlížejí dětské kresby k Evropskému dni bez aut.

Ministr Ambrozek pochválil České Budějovice, že se zapojily do Evropského dne bez aut, a vyzvedl při tom důležitou spolupráci občanů s místní samosprávou – bez ní se totiž akce, při které se uzavře část města pro auta, dělat nedá. Podle ministra jsou důležité cyklistické stezky, občané by měli více jezdit na kolech a více chodit pěšky. Velvyslanec Cibrián zdůraznil, že akce jako Evropský den bez aut ukazují, že se Česká republika už neodlišuje od zemí Evropské unie. „Jsem rád, děti, že jste přišly a soutěžily. Na shledanou u nás v Evropské unii“, řekl nakonec.

Pla

Foto: Eva Veverková